

REGINALD M. DACÍK O. P.

STUDENTSKÝ APOŠTOLÁT

EDICE KRYSTAL - OLOMOUC – 1945

I. Podstata apoštolátu laiků

„Žádný křesťan nemůže být omluven, zůstane-li v přítomnosti protináboženského příboje dneška se založenýma rukama, skloněnou hlavou a s chvějícími se koleny“, pravil nedávno papež Pius XII. To znamená prakticky, že apoštolát, kterým reaguje křesťan na současný protináboženský boj a vlašnost mezi věřícími, je jeho povinnost. Domnívá-li se někdo, že cítit apoštolsky a pracovat pro spásu druhých je pouze jakousi libůstkou, koníčkem několika jednotlivců, pak se velmi mylí. Křesťan bez apoštolského ducha není křesťan, tak jako Kristus, který by nebyl Vykupitelem, Prostředníkem mezi nebem a zemí, Spasitelem lidstva, by nebyl Kristem. Proto přišel Kristus, aby pracoval o spásu lidstva. A proto chtěl abychom šli za ním, abychom pokračovali v jeho díle. Všichni bez rozdílu, i když ne všichni stejným způsobem a ve stejné míře. Každý podle svého povolání, které má od Boha, a podle míry milostí, kterou dostal. Ale všichni jsme jeho a všichni chceme jít v jeho stopách.

Christianus alter Christus,

řekl Tertullian, když uvažoval o vztahu mezi Kristem a křesťanem. Kristus je odvěký syn nebeského Otce, křesťan je přijaté dítě Boží. Je tu sice podstatný rozdíl mezi Ježíšem Kristem, Bohem z Boha, Světlem ze Světla, Slovem, kterým vyjadřuje Otec od věčnosti sama sebe, a člověkem, který přijal Boží dětství v posvěcující milosti; ale je tu také tolik podobností, že mohl Tertullian nazvat křesťana druhým Kristem. Což není milost posvěcující, které se dostává křesťanu na křtu svatém, účast v samé přirozenosti Boží? Což není dítě podobno svému Otcí?

Jsme v řádu nadpřirozeném, mystickém, ale skutečném, uvažujeme-li o této věci. Milostí jsme se stali jedno s Kristem. Stali jsme se ratolestí kmene, kterým je on, jak řekl v XV. hlavě u svatého Jana, stali jsme se údem těla, jehož on je hlavou. Jsme jedno s ním tajemným způsobem. Milostí dostáváme nadpřirozenou podobu nejsvětější Trojice, vcházíme s ní v těsné svazky, děje se v nás hluboká přeměna, která z dětí hněvu, abych užil slov svatého Pavla, činí děti Boží — syny a dcery nebeského Otce. Nuže, christianus alter Christus. Nebeský Otec se k němu sklání s podobnou láskou, jakou miluje od věčnosti svého přirozeného Syna, jenž z něho vychází cestou poznání jako Slovo, jako jeho věčný Obraz.

Ježíš Kristus však přichází na svět jako Vykupitel

To bude pak znamenat, že křesťan ponese v sobě nutně rysy vykupitelské. Jinak by nebyl druhým Kristem.

Ctíme-li Evangelia, pozorujeme-li pozemský život božského Spasitele, vidíme snadno, že smysl jeho příchodu na svět nejlépe vyjadřují slova Creda: Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis — jenž pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil s nebe. Nikde v Písmě nemáme zmínku o tom, že by se byl vtělil Syn Boží, že by byl přišel na svět, kdyby lidstvo nebylo zhřešilo. V té chvíli však, kdy byl spáchán první hřích, byl lidstvu také slíben Mesiáš. Měl

přijít, až se naplní čas, až přijde chvíle, kterou určil Bůh. A cílem jeho příchodu na svět bude získat nazpět nebeskému Otci lidstvo, propadlé peklu hříchem. Už Izaiáš viděl budoucího Mesiáše, Muže bolesti, jak se podává dobrovolně v oběť za nás, za naše hříchy — oblatu est, quia ipse voluit (53, 7.) et ipse peccata multorum tulit (53, 12). A když přišel na svět, prohlašuje nejednou o sobě, jak čteme u svatého Lukáše: „Neboť Syn člověka přišel hledati a spasiti, co zahynulo" (Lk 19, 10.). Vždyť Bůh tak miloval svět, napíše sv. Jan, že svého jednorozeného Syna dal, aby nikdo, kdo věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný. (3, 16.)

Svůj vykupitelský úkol naplnil Kristus tím, že ukázal lidstvu cestu k Otci svým učením, a pak svou smrtí, vykupitelskou smrtí na kříži zajistil všem milost a sílu potřebnou k tomu, aby mohli tuto cestu bez bázně nastoupit. Než se může člověk na tuto cestu dát, musí být nejdříve smířen s Bohem. Hříchem se lidstvo zaprodalo ďáblu. Bylo třeba je vysvobodit z tohoto poddanství. Kristus vykoupil lidstvo tím, že zaplatil vlastním životem, abych tak řekl, sumu potřebnou k tomu. Svatý Pavel ukazuje stále, že vzácná je lidská duše před tváří Boží, když byla koupěna za tak velkou cenu, za cenu bolestí, smrti, krve jednorozeného Syna Božího.

Nemůžeme si proto představit Krista jinak než jako Vykupitele lidstva. Je pro nás mostem, kterým se máme dostat k Otci přes rozbourané moře hříchu. Je pro nás výkupnou cenou, která nás osvobozuje z otroctví ďábla. Je pro nás prostředníkem, který nám nejen ukazuje cestu k Otci, nýbrž také nám umožňuje tuto cestu nastoupit. Očištění jeho krví se stáváme opět Božími dětmi, otvírá se nám nebe a Bůh nás tiskne na svá prsa jako otec bloudícího marnotratného syna, na jehož příchod tak dlouho čekal.

Je-li tedy křesťan druhý Kristus, musí jít ve stopách Krista Vykupitele.

Musíme být podobni Kristu v jeho vykupitelském poslání.

Tak jako je třeba, aby náš vnitřní život se utvářel podle vztahů božského Mistra k jeho nebeskému Otci, který je i naším Otcem, tak bude třeba, aby náš život ve vztahu k lidem měl rysy Krista Vykupitele. Jen tehdy bude křesťan druhým Kristem, když bude napodobovat Syna Božího nejen v jeho poměru k nebeskému Otci, nýbrž bude také pokračovat v jeho úkolu Spasitele lidstva. Tento titul je neoddelitelný od Krista; nesmí se proto oddělovat ani od křesťana. Je to posvěcující milost, která nás sjednocuje s Kristem a dává nám účast ve všem, co je jeho. Svatý Petr proto nazývá křesťany královským kněžstvím. (I. list, 2, 9.) Chce říci, že jsou-li křesťané jedno s Kristem, účastní se také v jeho kněžství. A kněz značí prostředníka, pomocníka na cestě k Bohu. Kristus přišel jako velekněz Nového Zákona, přinesl oběť na kříži a ukázal cestu k Otci všem, kdo po ní touží. Svatý Petr na zmíněném místě praví, že všichni věřící, pokud se účastní svatého kněžství Kristova, mají podávat Bohu duchovní oběti skrze Ježíše Krista. Tím naznačuje, že je podstatný rozdíl mezi těmi, jimž se dostalo zvláštní účasti v Kristově kněžství svátostí kněžského posvěcení, a proto mají povinnost přinášet Bohu skutečnou oběť Nového Zákona, a ostatními věřícími, kteří mají podávat Bohu oběť duchovní. Ale zároveň ukazuje, jak velká je důstojnost křesťana, a to každého, plynoucí z tajemné účasti v Kristově kněžství. Proto jsou křesťané lidem vyvoleným, královským kněžstvím, národem svatým ...

Tato důstojnost křesťana však také zavazuje. Není mu dána proto, aby se jí chlubil, nýbrž aby podle ní upravil své vztahy k Bohu a k bližnímu. S pojmem kněze je nutně spjat pojem pomocníka na cestě spásy. Jsou-li všichni věřící účastni sv. kněžství Kristova, musí také cítit svou povinnost pomáhat druhým na cestě spásy. To znamená prakticky účastnit se ve vykupitelském díle Kristově, míti v sobě vykupitelské rysy osobnosti Kristovy. Necítil-li snad kdo tíži této povinnosti, musel by se s obavou tázat sama sebe, zda je opravdovým křesťanem, zda cítí opravdu křesťansky. Vždyť jsou-li všichni věřící účastni Kristova kněžství, pak platí v jistém smyslu pro všechny slovo Páně apoštolům:

„Jako mě poslal Otec, tak já posílám vás.“

(Jan 20, 21.)

Viděli jsme, jaké bylo poslání Kristovo: záchrana lidstva od věčného zatracení. Doba, ve které Kristus přišel, byla plna uvědomělé i neuvědomělé touhy po někom, kdo by ukázal pravý smysl lidského života. Byla to doba, která dozrála hříchem a neřestí pro peklo. Doba, která vyvolávala u duchů myslících jen smutek a pláč ... Dějiny se opakují. Žijeme v době, která je neméně bolestná. A tak slyšíme dnes více než kdy jindy, jak k nám všem mluví Kristus: Jako mě poslal Otec, tak já posílám vás ... Vás všechny, kdo ve mne věříte, kdo přijímáte mé učení, kdo žijete z mých svátostí, kdo se sjednocujete se mnou... Chcete-li být opravdu mými, pak musíte vzít na sebe můj vlastní úkol, pro který jsem přišel na svět, a pokračovat v něm až do skonání světa, až do chvíle, kdy poslední duše bude vytržena z ďáblova zajetí.

Tak mluví Kristus zvláště dnes ústy svého náměstka římského papeže, který zve všechny věřící ke spolupráci na vykupitelském díle Kristově, na výstavbě jeho království v duších. Pius XI., který zvláště mocně volal do celého křesťanského světa a volal všechny laiky k apoštolské práci, nazval tuto spolupráci laiků s kněžími v apoštolátě Katolickou akcí.

Účast laiků v hierarchickém apoštolátě.

Po tom, co jsme si dosud řekli, nebude nesnadné pochopit, v čem spočívá podstata Katolické akce, ke které jsou zváni všichni věřící a která je zároveň jejich největším vyznamenáním.

Pius XI. o tom mluví takto: „Účast v hierarchickém apoštolátě, to znamená jedním slovem účast v onom prvotním apoštolátě, který vyšel bezprostředně ze srdce, ze života a z rukou Ježíše Krista, a který pokračuje po všechna pokolení, díky rozšíření a věčnému světovému pronikání apoštolského sboru na biskupy.“ Právo a povinnost pokračovat v úkolu, pro který Kristus přišel na svět, odevzdal v celé plnosti apoštolům a jejich nástupcům biskupům. Kristus, poslaný nebeským Otcem na svět, aby jej vykoupil, je prvním apoštolem, prvním vyslancem Božím, prvním dělníkem na vinici Páně. Když pak praví apoštolům, že je posílá tak, jako sám byl poslán, dává jim účast ve svém vlastním poslání. Dává jim k tomu také zvláštní milosti ve svátosti kněžského posvěcení a činí je odpovědnými za to, jak se bude šířit na zemi jeho království.

A v této apoštolské práci se dostává jisté účasti všem věřícím, pokud všichni tvoří tajemnou jednotu s Kristem, a proto mají podíl na všem, co je jeho. Tak přechází poslání, které nebeský Otec dal svému věčnému Synu, na apoštoly a jejich přímé nástupce, biskupy a kněze, kteří tvoří spolu s papežem Církev učící, ale jisté účasti se dostává v tomto poslání také ostatním věřícím čili celé Církvi slyšící.

Tak tomu rozuměla Církev vždy a proto Katolická akce není cosi nového, výplod dvacátého století. Stačí pohlédnout do dějin Církve, abychom si uvědomili tuto skutečnost. Zvláště Skutky apoštolské a stejně i listy apoštolů nám skýtají dosti dokladů k tomuto tvrzení. Tam čteme na příklad, že když povstalo velké pronásledování proti Církvi, která byla v Jerusalemě, rozprchli se všichni po krajinách judských a samařských ... Ti pak, kteří se rozprchli, chodili, zvěstující slovo Boží. (4, 1.) Apoštolé soustavně používali laiků jako pomocníků v šíření evangelia. A je to něco zcela samozřejmého. Čím více bude apoštolů, tím větší naděje, že se dostane slovo Boží i tam, kam by se jinak nedostalo. Když pak si uvědomíme, že každý křesťan je v jistém smyslu druhým Kristem, pak také cítíme jeho právo, ale také povinnost být apoštolem, pokračovat v jeho pozemském poslání. (Více viz v knížce Dacík, Základy katolické akce, Olomouc, Krystal 1939: Vašek: Katolická akce, Olomouc, Velehrad. 1939, kap. I.)

Kněz a laik v Katolické akci.

Z toho, co jsem dosud řekl, nebude nesnadné dát odpověď na otázku, jaký je poměr kněze a laika v KA. Katolická akce je akce laiků. To je jedno hledisko. Ale KA je organizovanou pomocí kněžím. Nelze si ji proto představit bez kněze. Papež Pius XI. praví o této věci: „Z povahy a cíle KA plyne nutnost dokonalé oddanosti a účelivosti vůči katolické hierarchii, která jedině má právo dát jí posláni a směrnice.“ (Guerry 84.) To je věc zcela samozřejmá. Jestliže je úkolem KA pomáhat kněžím v apoštolské práci, pak může být tato pomoc jen potud účinná a plodná, když se bude dít podle směrnic církevní vrchnosti. Jak by to na příklad vypadalo, kdyby farní KA šla jinou cestou než pastorační místního faráře? A co by mohlo být ze SKA na ústavě, kde by se vytvořil opravdu pracující dvojí směr, jeden se strany profesora náboženství a druhý se strany horlivých studentů? — Proto praví při jiné příležitosti Pius XI.: „Je to třeba neustále připomínat, že KA tím, že je svou povahou podřízena hierarchii, přijímá od ní jak posláni tak směrnice, aby vytvářela šik duší, zanícených touhou účastnit se v apoštolátě Církve a spolupracovat podle jejích příkazů o rozšíření Kristova království v jednotlivcích, v rodinách, ve společnosti.“ (Guerry 87.) A v listě kardinálovi lisabonskému píše: „KA nebude přinášet všechny své plody, jestliže její členové nebudou formováni a vedeni zkušenými vedoucími, zvláště zdatnými duchovními rádci, v jejichž rukou je především osud sdružení.“ (Guerry 88.) A proto uzavírá slavný papež: „Účast kněžstva na tomto svatém díle plyne z této úvahy, že KA, i když je svou povahou dílem laiků, nemůže bez ustavičné řídicí činnosti kněží ani začít, ani pokračovat, ani přinášet zvláštní plody.“ (Guerry 89.)

Tak je tomu v každém odvětví KA, jak ve farnosti, kde vlastní hlavou KA je farář, tak v diecési, kde je vedoucím biskup, tak v celé Církvi, kde udává směrnice papež. Stejně když jde o jednotlivá specializovaná odvětví KA, jako jsou studenti, dělníci atd. O všech těchto skupinách KA platí, co praví papež v listě biskupům argentinským: „Kněží musí vésti laiky, aby jejich činnost nesešla s přímé cesty, po které se má ubírat, a aby respektovala vždy s náležitou věrností příkazy a směrnice dané církevní vrchností. Ostatně je to vlastním úkolem kněží formovat duše v členy KA podle vzoru křesťanského, zvláště ty duše, které mají býti vedoucími. Nikdo se nemůže stát apoštolem, jestliže nemá napřed křesťanské ctnosti, neboť zřejmě nemůže působit na své okolí v duchu křesťanském, jestliže křesťanského ducha nemá. Tato křesťanská formace duší, která musí být hlavně dílem kněžské činnosti, je podmínkou tak nutnou, že schází-li, nejen že nemůže být apoštolát plodný, nýbrž nemůže existovat vůbec.“ (Guerry 92.)

II. Tři druhy apoštolátu

Pracovat apoštolsky, znamená působit na okolí. Ne ovšem působit jakkoliv, nýbrž s úmyslem získat okolí Kristovu evangelii. To je cílem apoštolátního působení. Působíme-li na křesťany, chceme je učinit horlivějšími. Působíme-li na nevěřící, chceme je získat křesťanské pravdě. Toto působení se může dít trojí cestou: pomocí modlitby, příkladu, slova. Je třeba, abychom dobře rozuměli tomuto trojímu apoštolátu. Víme ze zkušenosti, že nemají všichni správné názory o každém z nich, a proto ten či onen jeho projev špatně hodnotí.

Vyjděme od apoštolátu modlitby.

Je nejvšeobecnější. Může se ho zúčastnit opravdu každý. Nemůže každý mluvit, ale modlit se mohou všichni. Tu není omluvy. Řekne-li někdo, že je příliš zaměstnán, takže nemá času, který by věnoval modlitbě, je to jen neznalost apoštolátu modlitby. Bůh neměří hodnotu naší modlitby její délkou, nýbrž vroucností srdce, ze kterého vychází. Sebekratší modlitba,

vystupující ze srdce toužícího, aby přišlo království Boží do lidských duší, je vždy šípem, který proráží nebesa a dospívá k srdci Božímu. A pak, což není překrásnou modlitbou stálé obětování Bohu všech prací, které se snaží člověk konat poctivě a svědomitě, protože je chce podat Bohu jako obětní dar, kterým by vyprosil duším milost víry, milost obrácení?

Žijeme v době, která se zmítá v křeči nadměrné činnosti. Nevíme, co je klid. Zdá se nám leností, protože ho neumíme správně zužitkovat, neumíme ho prožít s Bohem. A klid bez Boha je snadno zahálkou neuvědomujeme v době horečné činnosti a neuvědomujeme si, že tato činnost je mnohdy tak neplodná vzhledem k věčnosti. I na pole apoštolátu zanášíme moderní heresi činnosti. Tak mnozí křesťané si myslí, že vše záleží jen na nich, na jejich práci, zda ta či ona duše bude spasena. Jedni jsou proto malomyslní, nemohou-li dosti pracovat, nemohou-li apoštolovat slovem, druzí, kteří mají tuto možnost, dávají více než mají, spoléhají především na sebe mnohdy si ani neuvědomují, jak ve skutečnosti každé dílo Boží. Chautard, autor jedinečné knížky Dílo veškerého apoštolátu (vydala Edice Smír) si na to velmi stěžuje. Naříká nad touto heresi činnosti, která chce činnost lidskou dosadit na místo činnosti Boží, neuznává prakticky primát modlitby v díle spásy duší, a proto prakticky pohrdá modlitbou a její nadpřirozenou působností. S lidmi tohoto druhu se velmi často setkáváme. Budou vám mluvit jen o organizaci, o masovém hnutí, chtějí mít za sebou množství, ať je jeho vnitřní hodnota jakákoliv. Zapomínají, že touto cestou mohou sice zorganizovat davy, ale sotva přivedou koho blíž k Pánu Bohu.

Křesťanská tradice stavěla vždy především na modlitbě. Dílo spásy je dílo milosti a nikoliv organizace a mnohého mluvení, a milost možno získat modlitbou. Kdybychom viděli do tajemných úradků Boží prozřetelnosti! Pak bychom pochopili, že nejedna duše byla přivedena k Bohu proto, že se za ni modlil snad člověk zcela neznámý světu, ale milý Bohu. Kdo znal svatou Terezii Ježíškovu, dokud žila na světě.° Nemluvila, nepsala, ale zato se modlila a obětovala. Lidské slovo, třeba slovo kazatelovo, může ukázat druhému pravdu, ale k jejímu přijetí je třeba když je to pravda nadpřirozená, která není a nemůže být viděna pouhým rozumem. Pouhou debatou nebyl ještě nikdo obrácen. Pouhými domluvami nebyl ještě nikdo přiveden k větší horlivosti. Jak debata, tak domluvy jsou jen přípravou, a to vnější. K této přípravě musí přistoupit vnitřní milost. A o tu je třeba prosit.

Neznámý kartuzián v knížce Musí totiž královstvím (Praha, Franci 1933, str. 35.) píše velmi výstižně. Proč tedy tolik kroužků, tolik schůzí, tolik konferencí, tolik shromáždění, tolik knih a novin, které přečteme, tolik sociálních týdnů, tolik krajinných a národních kongresů, takové bohatství liturgických funkcí, tolik apoštolských podniků dosud neposkytlo nenáboženskému životu křesťanského lidu celý podíl a plný úspěch, který se právem čekal? Panuje strach vložit prst do té hluboké rány, proto dávají přednost tolika memorandumům a tolika resolucím, příliš často jalovým a nezávažným ... Dospěje se až tam, že se zanedbává modlitba, aby se zachránilo více duší; podkopávají se se šílenou logikou základy vnitřního života — mlčení a sebranost — aby zbylo více času k vykonání tak zvaných nepostradatelných úředních povinností. Svatý Vincenc Paulanský říkával. Je to čistě a prostě živočišný život, jehož následkem je šílená horečná činnost, vedoucí osudně k neurastenii... Spěje se stále dál bláznovsky, bez určení cíle, bez oddechu. Můj Bože, mám tolik práce! "

Taková je naše doba. Bohužel, je to skutečnost. Snad si řekne někdo, že kartuzián přehání, že vidí špatně, protože vidí ze své skryté samoty. Marně bychom se tím utěšovali. Vidí dobře. Až moc dobře. Správně dodává k tomu, co řekl: „Dábel se nebojí jistých katolických podniků, uskutečněných za hluku a zmatku." Ne, ne, tam, kde není modlitby, tam není vyhlídky na skutečné, bohaté plody apoštolátu. Toho si musíme být hluboce vědomi. Nic by nám neprospěl sebehorlivější apoštolát slova a vnějších činů, kdyby nebyl stále doprovázen, podporován apoštolátem vroucí modlitby. Ano, můžeme tvrdit, že čím je kdo blíže Bohu v modlitbě, čím je s

ním těsněji spojen ve svém vnitřním životě modlitby, tím hlubší a pronikavější budou plody jeho apoštolátu, i když to bude jen apoštolát modlitby. Nebude vidět vždy zde na zemi tyto plody, ale spatří je jistě jednou na věčnosti.

Apoštolát dobrého příkladu

jde ruku v ruce s apoštolátem modlitby. Je rovněž povinností každého křesťana, neboť všem bylo řečeno: „Tak svět' světlo vaše, aby viděli vaše dobré skutky a velebili vašeho Otce, jenž je v nebesích." (Mt. 5, 16.)

Křesťanství je náboženství, které vyžaduje na člověku velmi mnoho. Na rozumu žádá naprostou poddanost zjeveným pravdám, od vůle chce rozhodnutí pro skutky, které se řídí zásadami nadpřirozené mravnosti. Žít podle evangelia je těžké. Budete-li po někom chtít, aby žil podle zásad křesťanských, řekne vám, abyste mu to nejdřív ukázali sami. A jeho požadavek je zcela samozřejmý. Pro mnohé je život podle evangelia lidsky neúnosný. Chcete-li je přesvědčit, že evangelium může být pravidlem života, musíte mu to prakticky ukázat.

Co by vám pomohlo mluvit o lásce k Bohu a bližnímu, kdyby ve vás bylo tolik závisti, žárlivosti, neochoty k obětem a k službě Boží? Chcete-li učit druhé spravedlnosti, musíte být nejdříve sami spravedliví, chcete-li vésti k čistotě, musí tato ctnost zářit z celé vaší bytosti, chcete-li dát druhým správný názor na svět a jeho věci, pak musíte sami být proniknuti duchem Kristovým a jeho smýšlením. Jen tehdy budou mít vaše slova nějakou váhu, když budou vycházet ze života.

A řekneme ještě více. Budete-li dokonale žít, budete kázat i beze slov. Dobrý příklad nemůže být bez vlivu na okolí. Proč se nečistí necítí dobře v přítomnosti duše čisté? Proč se neodvažují před ní toho, čeho se odvažují v její nepřítomnosti? Její vnitřní krása, která vyzařuje z celé bytosti, je pro ně varovným hlasem, praví jim beze slov, ale velmi zřetelně: Nehřeš! Dobrý příklad je mnohem mocnějším poučením než sebekrásnější slova, za kterými nestojí život. Slova povzbuzují, příklady táhnou. Zkušenost učí, že stačí mnohdy jeden jediný člověk, který je poctivý, čistý, plný lásky a spravedlnosti a přitom jemného taktu, aby pozvolna změnil celé své okolí.

Apoštolát dobrého příkladu je přiměřený všem. Ať pracujeme nebo se pohybujeme kdekoliv, má všude zářit náš dobrý příklad dokonalého křesťanského života, jehož jsme vyznavači. V rodině, ve škole, mezi přáteli, všude musíme svým příkladem dokazovat, že křesťanství je nejlepší cestou k vytvoření dokonalého člověka a lidské společnosti. A běda nám, kdybychom tak nečinili! Pak by nám bylo lépe, kdyby zavěsili na naše hrdlo mlýnský kámen a ponořili nás do hlubokého moře podle slov božského Spasitele, neboť kdybychom nedávali dobrý příklad, dávali bychom špatný. A naší povinností je být světlem, a proto svítit. Budeme-li opravdu svítit — a tím konat svou povinnost — není možné, aby nebyli osvěcováni ti, kteří se dostanou do naší blízkosti, do sféry našeho vyzařování dobrými skutky, dobrým křesťanským životem.

Apoštolát slova

je třetí druh apoštolátu. Náleží především biskupům a kněžím, protože zprostředkování učení evangelia se děje zpravidla cestou slova. V jisté míře však přísluší také laikům, zvláště dnes, kdy nedostatek kněží a strašná duchovní bída lidstva je mocnou výzvou ke všem lidem dobré vůle, aby podle svých sil a schopností přispěli na pomoc v záchraňování duší.

Slovo je nástroj myšlenky. Je to jeho přirozená funkce. Slovo má být proto výrazem nitra. Jsou ovšem také taková slova, která procházejí ústy, jsou vyslovena, ale nevyjadřují obsah nitra. Pak jsou to slova prázdná, za kterými nestojí život. Jsou snad velmi krásně vyslovena, jako slova

herce na jevišti, který mluví jménem toho, koho představuje, i když jeho smýšlení je zcela opačné. Taková slova však sotva budou účinná. Bůh může ovšem užívat i špatného nástroje a často také užívá, ale zpravidla posluchač chce, aby slovo bylo výrazem života, zvláště na poli náboženském. Apoštol nesmí být hláskou troubou cizích myšlenek. Nesmí býti hercem, který recituje uloženou mu úlohu, ve které představuje kohosi cizího. Slovo apoštolovo musí vycházet ze srdce. Musí o něm platit, že ústa jsou plna toho, čím srdce překypuje. Pak bude toto slovo jemné tam, kde bude třeba slova jemného, bude však bouřit a hřmět na místech, kde by se jemnostjevila slabostí. To proto, že vychází z lásky a umí se přizpůsobovat, umí nalézat cesty a metody a umí třebas i mlčet, a mluvit snad jen posuňkem, úsměvem, pohledem, kde slovo by bylo řečí příliš silnou.

Apoštolátu slova je dnes krajně třeba, Náboženská nevědomost, jak nám dokazuje každodenní zkušenost, je opravdu tragická. A právě tato náboženská nevědomost je jedna z vážných příčin odklonu tak mnohých lidí od křesťanství. Nevědomost však lze odstranit jen slovem, poučováním, přednáškami, rozpravami, doporučováním a nabízením tisku, zvaním na kázání. K tolika lidem se kněz dnes nedostane, mnohá prostředí jsou pro něho úplně uzavřena, s většinou i věřících se setká jen několikrát v životě. A s mnohými vůbec ne. Tu musejí být laici, hluboce věřící a plni apoštolské horlivosti a lásky k duším, jeho prodlouženou rukou. Ve spojení s ním a za jeho vedení, podle jeho rad a pokynů mají být apoštoly zvláště v těch prostředích, do nichž se kněz nedostane.

Apoštolát slova má proto dalekosáhlý význam, zvláště dnes. Tak často jsou to horliví laici, kteří přivedou katolíka vlažného k hlubokému náboženskému životu, tak často připraví nevěřícímu cestu ke knězi, který dokoná, co oni začali.

Snad někomu napadne otázka:

Který z těchto tří druhů apoštolátu má větší cenu?

Těžká odpověď. Asi tak, jako kdyby se někdo tázal sochaře, který nástroj je pro něho důležitější, zda dláto nebo kladivo, nebo kdyby někdo chtěl vědět od malíře, co je pro něho důležitější, zdá plátno nebo barvy nebo štětec. Potřebuje všech těchto nástrojů uměleckého tvoření. Tak i Církvi svaté je třeba všech tří druhů apoštolátu. A nejkrásnější výsledky a vlastně jediné budou tam, kde se spojí k jednomu cíli všechny tři druhy apoštolátu, ať už je provádí jeden člověk nebo více lidí spolu. Mohli bychom si tu připomenout slova svatého Pavla, kterými vyjadřuje spolupráci mnohých v díle spásy člověka: „Já jsem sázel, Apollo zaléval, ale Bůh dal vzrůst. Proto není ničím ani ten, kdo sází, ani ten, kdo zalévá, nýbrž Bůh, jenž dává vzrůst. Ten však, kdo sází a kdo zalévá, jsou jedno... Neboť jsme spolupracovníci Boží." (I. Kor. 3, 5.) Apoštol správně ukazuje jak spolupráci všech v díle spásy člověka — modlitba, příklad, slova — tak také potřebu Božího zásahu, bez něhož nemůžeme nic v nadpřirozeném řádu. Proto není třeba uvažovat o tom, který druh apoštolátu má větší cenu před Bohem, nýbrž spíše, kterou cestou můžeme více duší přivést k spáse. A tu není pochyby, že větší láska získává více Pánu Bohu — ať jde kteroukoliv cestou — než láska malá.

Spíše je tu třeba upozornit na tu okolnost, že lidé nejsou stejní, čili že jsou

rozmanité typy lidí.

A proto musí každý znát sám sebe a vědět, která cesta apoštolátu se pro něho hodí. Jsou typy kontemplativní a jsou typy činné, jsou lidé uzavření a jsou lidé pohotiví ve slově, ba jsou lidé bázlivi, nesmělí, pomalí v myšlení, a jsou lidé odvážní, pohotiví v odpovědích a nebojácní. Setkáváme se nejednou s jakousi malomyslností u těch, kteří pozorují, že se nehodí pro vnější apoštolát pro svou přílišnou uzavřenost, plachost, nedostatek pohotovosti a jiné

vlastnosti, které jen velmi těžko mohou překonávat s úspěchem. Těmto bych řekl: Nemalomyslňte! Není jen jedna cesta apoštolské práce. Čím méně se cítíte schopni mluvit s lidmi, tím více mluvíte s Bohem o lidech, které toužíte přivést k němu. Buďte apoštoly modlitby a dobrého příkladu. Obětujte se za ty, které toužíte vidět v blízkosti Boží! Pomáhejte svými modlitbami apoštolům slova! A buďte ujisti, že váš apoštolát není méně cenný než apoštolát vnější. A proto:

Každý na své místo!

Bez apoštolského ducha není ducha křesťanského. Chceš-li být opravdovým křesťanem, musíš být apoštolem. Máš-li schopnost k vnější činnosti, umíš-li mluvit, máš-li náležité vědomosti náboženské, dovedeš-li pohotově a taktně užívat těchto vědomostí nuže, pak buď apoštolem slova, kde se ti naskytne příležitost. Nezapomínej však přitom, že tím ne dispensován od apoštolátu modlitby a dobrého příkladu, který musí vždy předcházet apoštolát slov. Buď si vědom, že slovo bude jen tehdy úrodné, kde bude zaléváno modlitbou a doprovázeno názorným příkladem tvého vlastního života.

Necítíš-li se povolán k tomu, abys byl apoštolem slova, nermuť se pro to. Vzpomeň si na to, jak Izraelité vítězili potud nad Amalekity, pokud Mojžíš se modlil na Hoře; kdykoliv únavou klesly jeho ruce, vztažené k modlitbě, stávala se situace pro vyvolený národ tragickou. Buď apoštolem sepjatých rukou, aby za pomoci tvé modlitby bojovali a vítězili ti, kterým Bůh dal sílu slova. A pak nezapomeň, že světlo tvého příkladu nesmí nikdy uhasnout. I ono bude ukazovat cestu k nebi poutníkům věčnosti.

III. Prameny apoštolské práce

Nejlépe vyjádřil apoštolskou práci svatý Tomáš Akvinský známými slovy: *Contemplata aliis tradere*. — To jest: podávat druhým z vlastní duchovní plnosti. Tím poukázal andělský učitel zároveň na hlavní pramen apoštolátu a na jeho podstatné, charakteristické rysy. Mluvíme-li nyní o apoštolátu, máme na mysli apoštolát vnější, apoštolát slova a jakéhokoliv jiného vnějšího výrazu. A tu si musíme být vědomi základní pravdy: Jen ten vnější apoštolát bude plodný, který bude vycházet z hlubokého života vnitřního. Už svatý Bernard mluvil velmi ostře proti těm, kdo se příliš rozptylují ve vnější činnosti a chtějí dávat dříve, než přijali a rozdávat více, než sami mají. „Rozsýpáš a ničíš“, píše světec, „jestliže dříve, než jsi zcela plný, spěcháš rozlévatí poloplný“. Bernard přirovnává tyto apoštoly, kteří, ač ničeho nemají, chtějí jen rozdávat, k průtoku, kterým jen protéká voda, nic se v něm neuchovává. A naříká si: „Věru mnoho průtoků máme dnes v Církvi, nádrží však velmi málo. Takovou lásku (jaká to ironie!) mají ti, skrze něž na nás stékají nebeské proudy, že chtějí dříve vylévatí, než načerpali, jsou ochotnější mluvit než poslouchatí a hotoví učiti, čemu se nenaučili, a zpupně rozkazovati jiným, ač se sami neumějí ovládat...“ (In Cant. s. 18.)

Tak mluvil světec ve XII. století. A dnes? — Čtete, co píše o této věci s velkou bolestí autor knihy *Musí totiž kralovati*: „Kroužky, kapely, dramatická představení, kinematografy, obrazy, koncerty, kongresy, schůze, noviny, konference, automobilové závody, výlety na kole ... Prosím, řekněte mi, kdybyste tak trochu konal zpytování svědomí, ale upřímně? — Ó, zcela nemožno! Probůh, později, zítra! Nevidíte, že nevím prací kudy kam? — Řekněte: Trochu rozjímání by vám způsobilo mnoho dobra! — Ale jděte, nemluvíte mi o tom, nemám kdy, jsem unaven, zahrnut prací... Také já na to myslím, ale co chcete? Nemám minutky volné, rozumíte? Jindy, snad zítra, budu-li mít kdy.“ (Str. 39.)

Taková je skutečnost. Setkáváme se stále s lidmi, kteří by se zničili ve vnější činnosti a přitom nevidí opravdových výsledků. Kde je však východisko jejich neúspěchů? Proč jejich vyčerpávající práce nepřivádí jejich duše v těsnější styk s Bohem, proč ne-posvěcuje jejich okolí? Nečerpají dosti z pramenů apoštolátní práce, nedávají duším Boha, protože ho sami nemají.

Jaké jsou tedy prameny, z nichž čerpá apoštol? — Naznačím aspoň některé.

Chce-li kdo přivádět druhé k Bohu, musí nejdříve sám žít s Bohem.

Být apoštolem, znamená dávat z vnitřní plnosti. Jak by mohl dávat ten, kdo sám nic nemá? Apoštolská práce sleduje jediný cíl: získat duše pro Boha. Jak by mohl pracovat tímto směrem ten, kdo by nepatřil zcela Bohu? Získávat duše pro Krista neznámá připravovat manifestace, to neznámá shromažďovat masy, působit na velké davy. To znamená malou, drobnou práci od osoby k osobě. A ten, kdo chce pracovat tímto směrem, musí nejdříve sám žít hlubokým duchovním životem, musí žít ve spojení s Bohem.

Život s Bohem v plném významu tohoto slova je první a nejdůležitější pramen apoštolátu. A žít s Bohem, to znamená žít v jeho přátelství, které bylo navázáno mezi Bohem a duši posvěcující milostí. Pracovat apoštolsky, to jest pracovat pro Boha. Je však možno, aby někdo pracoval opravdu pro Boha, kdo by nehořel k němu hlubokou láskou? — Přátelství je láska. Láska obapolná. Bůh nás nesmírně miluje. Už v řádu přirozeném. Život je dar jeho stvořitelské lásky. Miluje nás však zvláště v nadpřirozeném řádu. Dar milosti, kterou se stáváme jeho dětmi, je darem jeho otcovské lásky. Život s Bohem je život přátelství Božího dítěte s nebeským Otcem. Je to život bratrského a sesterského spojení s Ježíšem Kristem. Je to život oddanosti duše-snoubenky k božskému Snoubenci, Duchu svatému.

Posvěcující milost, která má vzrůstat každým dobrým skutkem, každým přijetím svátostí, je pramenem života s Bohem. Je proto možné si představit apoštola, který by jen okamžik nežil ve stavu posvěcující milosti? — Jak by chtěl pracovat pro Boha, kdyby byl smrtelným hříchem od něho odloučen? Jak by chtěl pracovat pro zájmy Kristovy, kdyby byl smrtelným hříchem v zajetí ďábla?

Tento život s Bohem je podporován především modlitbou.

Každý apoštolát, který by nevyrůstal z hlubokých kořenů modlitby, neměl by trvalé ceny. Bez modlitby lze udělat manifestace, bez modlitby lze vyvolat chvilkové nadšení, zvláště u mladých lidí, ale bez modlitby nelze posvětit duše, nelze je získat trvale pro Kristovo evangelium. Každá apoštolátní práce, která by nebyla posvěcována, a to neustále, vroucí modlitbou, by zůstala na povrchu, byl by to zvonec znějící a měď zvučící.

Apoštol se musí umět modlit a musí se mnoho modlit. Světci, kteří se věnovali apoštolátu, jsou toho důkazem. A mnozí mluvkové také. Ale s tím rozdílem, že světci, právě proto, že se mnoho modlili, zanechali po sobě hlubokou brázdou, kdežto mluvkové zanechávají po sobě ubohou prázdnotu, poušť, úhor.

Je třeba, abych se tu zmínil o vnitřní neboli rozjímavé modlitbě. Apoštolátní duše musí umět rozjímat a musí konat rozjímavou modlitbu. Je to právě tato rozjímavá modlitba, která učí duši žít v hlubokém přátelství s Bohem. Jaké by to bylo přátelství, ve kterém by přítel nemluvil rád s přítelem? Jaký by to byl život duše s Bohem, kdyby spočíval jen v jistém řádu statickém, totiž jen v jistotě stavu posvěcující milosti, a neprojevoval by se skutky v řádu činnosti?

Mám vám říci několika slovy, jak máte konat denně rozjímavou modlitbu? Především nepředstavujte si pod tímto slovem cosi příliš složitého, snad nemožného. Nemyslete si, že rozjímavá modlitba je pouze pro kněze a řeholníky. Každý člověk, který chce žít opravdu ve spojení s Bohem, nesmí se omezit pouze na modlitbu ústní, třebaš sebelepší, musí věnovat

chvilky i modlitbě rozjímavé. Nuže, rozjímavá modlitba je rozmluva přijatého dítěte Božího se svým nebeským Otcem. To je nejvýstižnější této modlitby. V této rozmluvě se účastní jak rozum, tak vůle se svými city. Rozum vám ukazuje cestu k lásce. Rozum rozebírá pravdu, vůle ji přijímá. Rozum ukazuje, že jak třeba žít, abychom se líbili Pánu Bohu, vůle se pro tento život rozhoduje. Rozum ukazuje, jak dobrý je Bůh, jak je vznešený, jak je milosrdný, lásky-hodný, a vůle svými city se mu klaní, jej objímá, jemu děkuje a slibuje, že ho bude napodobovat. Věnovat se vnitřní modlitbě znamená být denně na chvíli vědomě u Pána Boha a porozprávět si s ním o té či oné věci. Ti, kteří nevědí, o čem by s ním rozprávěli, naleznou v Novém Zákoně nebo v knížkách rozjímání náměty, o kterých by rozjímali, o kterých by si pohovořili s Pánem Bohem. Z takové modlitby vychází duše zpravidla rozhodnuta žít lépe, konat své povinnosti poctivěji, pracovat pro Pána Boha ochotněji a horlivěji. Není proto myslitelný duchovní život — a stejně život apoštolský — bez rozjímavé modlitby, která je jeho velmi hlubokým pramenem.

Podobnou podporou života s Bohem a proto také života apoštolského je dále duchovní čtení.

A to soustavné. Nejen tu a tam, nýbrž každého dne. A cílem této duchovní četby je jak poučení, tak také povzbuzení.

Pracovník na poli apoštolátním musí umět odpovídat na tolik námitek, musí být vždy pohotový, musí znát dobře křesťanské učení. Je to možné bez stálého sebevzdělávání v náboženských otázkách? Dnešní člověk, který tolik čte a ještě více slyší ve všelijakých přednáškách, v rozhlasu, tak také v soukromých rozhovorech, má plnou hlavu námitek proti víře. Kolikrát musíte odpovídat na tyto námitky, kolikrát jste tázáni, jak se má rozumět té či oné křesťanské pravdě. Je možné, abyste si tu poradili, nebudete-li se dále vzdělávat v náboženských otázkách, nebudete-li číst náboženské knihy?

A konečně i sami potřebujete poučení a zvláště povzbuzení, chcete-li vytrvat v životě s Bohem a v práci pro Krista a Církev. Duchovní četba utvrzuje člověka v započaté práci, dodává mu vždy nové nadšení pro všechno velké a krásné a rozptyluje nejednou temné chmury, které se objevují na obloze jeho duše.

Ještě bych se tu rád zmínil o četbě Písma svatého. Máme dnes alespoň Nový Zákon, který je ostatně pro nás křesťany nejdůležitější, v několika vydáních, každý si jej může velmi snadno opatřit. Dosavadní zkušenost s četbou Písma svatého je však, bohužel, dosti smutná. Je sice pravda, že Písma svatého se prodalo velmi mnoho, budeme je mít možná téměř v každé domácnosti, ale kolik je těch, kdo Písmo svaté opravdu čtou? Jen velmi málo. Většina katolíků si Písmo svaté koupila, uložila do knihovny a nechává na ně padat prach.

A nevědí že je tak důležitá četba Písma svatého, autentického slova Božího. Jestliže dnes duch světa proniká i katolíky a jejich mravní život — a to i život katolíků, kteří jsou přesvědčeni, že žijí dobře podle svého náboženství — pak je to především proto, že nemají ducha Kristova. A ducha Kristova nemají, protože nečtou Evangelia. Ignoratio Scripturarum ignoratio Christi est, napsal svatý Jeroným. Neznalost Písma je neznalostí Krista. A jeho Ducha. Dokud duch evangelia nepronikne smýšlení a cítění křesťanova, nemá práva se nazývat křesťanem. A jak může duch evangelia proniknout naše smýšlení a cítění a celý náš život, když nebudeme stále číst Písmo svaté? Křesťan musí smýšlet tak, jak smýšlel Kristus. Musí se naučit myslet slovy evangelia, mluvit jeho tónem, vyjadřovat v životě jeho ducha. Ale to dovede jen tehdy, když evangelium tak pronikne jeho duši, že ji přetvoří, usměrní, vtiskne jí svůj charakter. Čteme-li spisy svatého Bernarda, velkého učitele středověku, můžeme pozorovat, jak mluví slovy Písma, jak si osvojil jeho fráze, jeho způsob mluvy, takže se vyjadřuje jeho větami. Písmo mu přešlo do

krve, abych tak řekl, a to nejen svým duchem, nýbrž i vnější formou. Toho je třeba Každému pracovníku na poli apoštolátu. Ale toho nedosáhne nikdy, nebude-li stále čist a rozjímat v Písmě svatém.

Apoštol musí mít ducha Kristova, který je tak protichůdný duchu tohoto světa. Musí jej svět dává. Ale ducha Kristova si osvojí jen pilným čtením a rozjímáním evangelií, tak jako ducha tohoto světa získává člověk viděním a slyšením, jak svět žije.

A ještě na jeden pramen apoštolské horlivosti musím upozornit: je to

Život z Eucharistie.

Duše apoštolská je nutně proniknuta láskou k Eucharistii. Je to samozřejmé. Bez lásky ke Kristu, a to bez velké lásky ke Kristu, není apoštolátu. A láska ke Kristu je láska k Eucharistii, protože Kristus je s námi v Eucharistii kde se s ním duše stýká jako se svým přítelem, kde ho přijímá jako silící pokrm, kde čerpá veškeru pomoc pro svůj duchovní růst. Časté svaté přijímání je pro apoštolskou duši zárukou, že se uchrání hříchu, uhájí si stav milosti a přátelství s Bohem proti všem útokům pokušení, že si uchová neporušenou čistotu proti všelike špíně světa, s níž musí neustále sama bojovat, zatím co pracuje pro dobro druhých. V častém svatém přijímání obnovuje duše své síly, ochablé únavnou prací, posiluje své nadšení pro království Boží, získává vždy novou horlivost ve službě evangelia. Můžeme proto říci, že časté svaté přijímání je nutnou podmínkou pronikavého apoštolátu a Hlubokým pramenem skutečných úspěchů na tomto poli.

Navykne-li si apoštolský pracovník nejen často přijímat eucharistického Spasitele, nýbrž také často ho navštěvovat, jako přítel navštěvuje přítele, naučí-li se s ním se radit, jakým směrem má pokračovat jeho práce, s ním hovořit o svých plánech, u něho si vyprošovat požehnání pro každý podnik, pak není pochyby, že jeho práce bude milá Pánu Bohu, bude jistě sledovat touhu Boží po příchodu Kristova království a nikoliv sobecké zájmy lidské, a proto bude přinášet také bohaté plody.

To jsou hlavní prameny vašeho apoštolátu. Z nich musíte čerpat, nechcete-li, aby váš apoštolát byl neplodný, nechcete-li se honit za přeludy, nechcete-li se uštvať prací, která nebude mít ceny před Bohem a nepřinese trvalé plody ani vám, ani Církvi Boží. Je třeba často o těchto věcech uvažovat, jak uvažoval i svatý Pavel, když psal: „Trestám tělo své a podrobuji ve služebnost, abych snad kázav jiným, sám nebyl zavržen.“ (I. Kor. 9, 27.) Jinými slovy: Pečuji o své vlastní posvěcení, aby se mi nestala apoštolská práce, která by nevycházela z hlubokého života vnitřního, cestou k vlastní duchovní záhube.

IV. Duševní stav dnešního člověka a jak na něj působit

Každá doba lidských dějin má své charakteristické známky, vyjadřující mentalitu současného člověka. Chce-li kdo pracovat v tom neb onom prostředí, v té či oné době, musí znát prostředí. Jiná byla situace v XV. století, jiná je ve XX. Způsob práce XV. století nemůžeme doslova přenášet do století XX. Je třeba se v jistých věcech přizpůsobit, je třeba hledat cestu k člověku takovému, jaký ve skutečnosti je. Víme, že znáte dnešní situaci, znáte prostředí, ve kterém máte apoštolsky působit. Nebude však, myslím, na škodu, když si letmo nastíníme hlavní prvky duchovního stavu dnešního člověka, abychom mohli pak ukázat, jakými cestami se k němu máme dostávat. Charakteristické známky mentality lidstva XX. století bych vyjádřil následujícími slovy:

Laicisace myšlení.

Tak se nám jeví moderní myšlení, když je srovnáme s myšlením středověkým, které bylo vedeno zásadami evangelia. Dnešní člověk chce stát velmi pevně na půdě této země; nechce zaměřovat své myšlení a cítění, a proto ani svou činnost, k věčnosti. Mnohdy i věří ve věčnost, věří v Boha, ale tato víra je tak slabá, že neřídí jeho život, nedává mu vyšší usměrnění. Je čímsi zcela vedlejším v jeho životě. Středověký člověk učinil středem svého myšlení, a proto také středem své činnosti, Boha. Jeho život byl theocentrický. Dnešní člověk učinil sebe cílem, středem, pravidlem života. To je rozdíl mezi středověkým theocentrismem a dnešním humanismem nebo humanitou. Středověký člověk právě proto, že myslel podle evangelia, chtěl celým svým bytím sloužit Bohu — jeho heslo bylo *servire Deo est regnare* — moderní člověk by chtěl, aby Bůh sloužil jemu. (Středověký křesťanský stát a dnešní úsilí o čistě laický stát.)

A tak jsme denně svědky toho, jak nadpřirozené zaměření mizí z myšlení i z činnosti ve všech úsecích lidského života: v životě soukromém i veřejném, v životě státním, politickém, hospodářském, ve školství, v umění, ve výchově ... a všude proniká duch, který je zcela laický, to jest zbavený základních prvků evangelia.

Tato laicisace myšlení a života je ve skutečnosti jen důsledkem

ztráty pojmu nadpřirozena.

Středověký člověk žil stále ve sféře nadpřirozena. Nechci říci, že středověký člověk byl vždy svatý. Ne, uměl hřešit tak, jak hřešil člověk vždy, ale byl si také vědom, že hřeší, když hřešil, a byl ochoten také konat pokání za svůj hřích. Slova dědičný hřích, vykoupení, Boží dětství, jehož se nám dostává posvěcující milostí, život ve spojení s Bohem, život milostí, nadpřirozené zásluhy, šťastná věčnost, peklo ... to všechno byla slova známá středověkému člověku, na nich stavěl svůj život, s nimi počítal, jejich obsah mu nebyl neznámý. Dnešní člověk namnoze ztratil smysl pro tato slova. A nepravím jen člověk nevěřící, nýbrž velmi často i katolík, jemuž tato slova nic nepraví, protože nikdy se nestaral o to, aby jim opravdu porozuměl. Kolik lidí se dnes spokojuje pouze tím, že si bere z učení Kristova jen učení o bliženské lásce! Pro mnohé a mnohé je evangelium pouze jakousi mravoukou, která pozvedá člověka k ušlechtlejšímu lidskému životu a učí jej žít v lásce se všemi lidmi. (Masaryk a jeho ctitelé.)

Středověk snad mnohdy přeháněl v tomto směru, všude chtěl vidět nadpřirozený zásah, i tam, kde na něj netřeba myslet. Proto tolik legendárního v životě světců, tolik zázračného. Dnešní člověk naproti tomu nevidí zázrak ani tam, kde je, nevidí nadpřirozený, mimořádný zásah ani tam, kde je takřka makavý. Dnešní člověk je příliš pozemšťanem, srostl s touto zemí tak, že už ho neláká nadpřirozený svět. Namnoze ztratil o něj zájem vůbec. I mezi katolíky kolik je takových, kteří se setkají s něčím nadpřirozeným — a to často jen po stránce čistě materiální, bez opravdového prožití, bez pochopení — jen tak při narození, tedy při křtu, při svatbě, pokud nechtějí mít svatbu civilní, a pak po smrti, pokud přece jen chtějí, aby je uložila do země Církve a vykonala nad nimi modlitby.

Pro tyto lidi, ať už jsou zbaveni víry, nebo si ještě kousek křesťanské víry uchovávají,

křesťanská mravouka se mění v pouhou přirozenou etiku.

Křesťanská mravouka vychází z předpokladu, že člověk, žijící v posvěcující milosti, je dítětem Božím, a proto je povinen svým životem napodobovat svého nebeského Otce. Jeho ctnosti jsou vyšší než ty, o kterých píše Aristoteles v *Ethice Nikomachově*; jsou to ctnosti vlité, které tvoří s darem posvěcující milosti nadpřirozený organismus duše. Božskými ctnostmi, zvláště láskou, je celý život usměrněn k poslednímu cíli, jímž je Bůh. Tím je dán podstatný rozdíl

mezi křesťanskou mravoukou a pouhou přirozenou etikou. Mravouka chce formovat dítě Boží, ethika chce mravně zdokonalovat pouhého člověka. Nemyslí na jeho nadpřirozené určení a zaměření. Zajisté, žije-li někdo dokonale podle zásad čisté ethiky, bude to dokonalý člověk. Ale jen člověk. Bude-li však někdo žít dokonale podle křesťanské mravouky, bude to světec. A světec je více než dokonalý člověk. A to právě moderní člověk těžko chápe, tomu často nechce rozumět. Ztratil spojení se světem nadpřirozeným. A proto i jeho mravní život, který je odleskem myšlení, je zbaven tohoto spojení. Je to život čistě lidský; s božskými prvky, které tvoří základ křesťanského života, se v něm nesetkáváme.

Praktický materialismus

bývá nezřídka důsledkem takového smýšlení. Ztratí-li člověk smysl pro věčnost, pro Boha, pro nadpřirozený řád a řekněme pro duši vůbec, pak žije tělu. To se stane středem jeho pozornosti, jeho zájmů. Divte se, když pak tento člověk nemá vůbec zájem o věci duchovní! Jsou mu cizí. On rozumí slovům sport, weekend, plovárna, les, zkrátka: panem et circenses, jak volal římský lid, netoužíc! po ničem než po tom, aby se najedl a pobavil...

Těžko pohnout člověkem, který propadl praktickému materialismu tak, že vše duchovní je pro něho nezáživné, nepochopitelné, otravné. A víme dobře, že celé masy lidstva jsou dnes v tomto stavu ...

Pokles mravního cítění vůbec.

Toho netřeba dokazovat, zvláště dnes, po válce. Alkohol, sexuální nemravnosti, zločiny proti spravedlnosti. Slyšíme o tom stále, vidíme to denně. Tam, kde se ztratí pojem hříchu — a ten se dnes mnohým lidem opravdu tak dokonale ztratil, že si nejsou vědomi hříchu ani tam, kde mluví sám zákon přirozený k jejich svědomí — tam klesá člověk na úroveň zvířete. Pozbývá smyslu pro odpovědnost jak před Bohem, tak před lidskou společností. Materialistická teorie o původu člověka se dostává na pole praktické ...

Taková je skutečnost, kterou si nesmíme zakrývat. Zajisté, v tomto bahně se setkáme nejednou s krásnými dušemi, neboť tam, kde se rozhojnil hřích, rozhojnila se i spravedlnost, jak psal už svatý Pavel. Ale dnes jsou tito spravedliví tak často rari nantes in gurgite vasto. Je nás málo. Jsme si toho vědomi. A přece nesmíme se vzdát myšlenky, že je naší povinností vrátit svět Kristu, pokřetancit znovu odkřestaněné lidstvo. Jestliže dvanáct rybářů zachránilo kdysi svět, když byl v podobné situaci, měli bychom dnes zoufat? — Jde jen o to, abychom našli vždy správnou cestu, kterou bychom dnešního člověka přivedli nazpět k Bohu.

Jak působit na dnešního člověka?

Poznamenal bych především toto: Nemyslete na to, že získáme hned celé masy. Křesťanství podle slov Kristových je kvas. Má pronikat lidstvo tak, jako kvas proniká těsto. Pozvolna, ale jistě. Ale kvas jen tehdy proniká, když se do těsta opravdu dostane. Nebylo ho mnoho, ale nakonec pronikne všechno těsto musíme mít na mysli. Musíme být kvasem lidské společnosti. Kvasu bývá málo, mouky mnoho, spolupracovníci KA mají být kvasem. Nesmějí se divit, když jich bude málo. Od nich se vyžaduje, aby byli křesťany. Pak teprve budou moci pozvolna promíknout mouku lidské společnosti. To, co se má rozejít celým těstem, musí v nich být koncentrováno. Proto nemyslete na organisování mas, nýbrž na pozvolné pronikání. Je vás málo. Vězte, že apoštolů bylo také málo. A zvítězili nad zkažeností světa. Zvítězíte rovněž, jestliže vytrváte. Vše záleží na vaší vytrvalosti.

Působit možno buď na kolektiv nebo na jedince. Různým poučováním ve formě přednášek a kursů můžeme působit na kolektiv. Soukromými rozhovory a vlastním příkladným životem působíme na jednotlivce.

V obojím případě je třeba vzhledem k mentalitě dnešního člověka, jak jsem ji ukázal, zachovávat určitá pravidla:

1. Nemysleme si, že přivedeme k Pánu Bohu někoho „katolickými“ čaji, koncerty, plesy, operetka-mi a jinými podniky tohoto druhu. Zajisté při takových příležitostech je možno se sejít s tím nebo oním člověkem a navázat s ním hovor, který bude mít apoštolský charakter, ale nevím, zda není získání této příležitosti příliš nákladné. Tento způsob apoštolování, který pěstovali i mnozí kněží před padesáti lety, kdy zakládali „katolické“ hospody, se ukázal lékem neplodný a dnes je už zastaralý.

Vzhledem k tomu, že dnešní člověk je velmi vzdálen pojmu nadpřirozena, nesmíme začínat u toho, což chceme získat pro křesťanský život, s vyprávěním pochybných zázračných věcí, andělských a nebeských zjevení a podobných historek. Moderní, člověk je racionalista. Začínáme proto rozumem, rozumovým zdůvodňováním křesťanských pravd. Je sice pravda, že u toho, kdo je spíše rozumově založen, budeme působit na rozum, u toho pak, kdo je povahy citové, budeme se snažit využít této okolnosti, ale v každém případě je třeba zachovávat jistou střízlivost, abychom nesnížili velikost křesťanství a neučinili je čímsi malicherným.

3. Je proto třeba dbát o to, abychom nezačínali s výklady a návody všelijakých soukromých pobožností, mnohdy zcela individualisticky zbarvených, nýbrž abychom učili milovat Ježíše Krista a jeho Církev. Křesťanství je velkorysé, nedělejme je malicherným.

Jak v apoštolátě kolektivním tak v individuálním je pak třeba postupovat touto trojí cestou: odstraňovat předsudky, ukázat krásu křesťanství a zachovávat krajní takt.

Odstraňuj předsudky!

Je sice pravda, že dnes, v době lidové kultury, vědí lidé velmi mnoho, protože mnohou čtou, mnoho slyší, ale po stránce náboženské bývají zpravidla úžasně nevědomí. A tato nevědomost je pramenem všelijakých předsudků, které se týkají jak náboženství obecně, tak zvláště náboženství katolického, zvláště pak otázek Církve, jejích dějin, papeže, biskupů a kněží, katolické mravouky a mnoha jiných. Odstraňovat tyto předsudky může ovšem jen ten, kdo se sám dobře vyzná v křesťanském učení, kdo zná dějiny Církve a poradí si s různými námitkami. Proto je tak důležité neustálé sebevzdělávání v náboženských otázkách.

Ukazuj krásy křesťanství!

Snaha ukázat krásy křesťanství jde ruku v ruce s odstraňováním předsudků. Ukázat krásu křesťanství znamená konkrétně ukázat krásu evangelia. Člověk touží po něčem velkém, vznešeném. Je to v jeho přirozenosti. I tehdy, kdy se honí za různými přeludy, touží po štěstí, po zdokonalení své osobnosti. Ukažme mu pozvolna, jak jedině křesťanství ho učiní šťastným, jak jedině křesťanství dá vyrůst až do závratné podobnosti s Bohem jeho osobnosti, jak učení Kristovo je odpovědí na všechny životní otázky člověka... Není jediného problému, na který by křesťanství nevrhlo ostré světlo ... Otázky osobního štěstí, nejkrásnější mravnosti, rodiny, otázky sociální všechny nacházejí nejhlubší řešení v zásadách evangelia. Proto je třeba evangelium stále číst, evangelium si zamilovat, abychom o něm a jeho kráse mohli mluvit také druhým. Je třeba mít jasno v otázkách podstaty křesťanství, abychom nevnucovali někomu to, co je na periferii křesťanství a tím ho neodvedli od jeho podstaty... Stává se to nezdědky, že špatným apoštolátem se ztratí pro křesťanství ti, kteří by je byli přijali, kdyby se jim bylo podalo v jeho autentické formě.

Takt v postupování.

Jak v kolektivním, tak zvláště v individuálním apoštoláte je třeba postupovat s krajním taktem. Je samozřejmé, že hledáme nejdříve jakousi základnu, na které bychom mohli stavět, jakési pilíře, o které bychom se mohli opřít. Jde-li o člověka, který uznává jsoucnost Boží, bude tato víra základnou pro další práci. Uznává-li nadto božský původ Písma svatého, bude tato základna ještě pevnější. Tam, kde není takovéto základny, snažíme se ji vytvořit. Nejhorší je ovšem případ, když člověk nejen že nemá žádných náboženských pojmů, nýbrž nemá o ně ani zájmu, nestará se o to, zda život má vůbec nějaký smysl nebo nemá. V takovém případě mnohdy zbývá jediný prostředek, modlitba.

Rozmluvy, jejichž cílem je získání duše, musejí být vždy velmi taktní. Nikdy se nesmíme nepříjemně dotknout jeho dosavadních názorů. Rozebíráme-li je a hledíme-li ukázat, že jsou nesprávné, neužíváme slov, která by mohla urazit, zarmoutit, odradit od dalších rozmluv. Nikdy neužíváme ironie, sarkasmu. Na všechno se díváme vážně, každý předsudek rozebíráme jako něco, co stojí za to, aby to bylo rozebíráno, i když jde o věc, která nestojí ani za úsměv. Jedině tímto způsobem si člověka získáme a bude mít k nám důvěru, potřebnou k další práci. Musíme mu vždy ukázat, že máme velký zájem o vše, co se ho týká, že sledujeme jen jeho dobro. Nenaléháme, když vidíme, že není vhodná chvíle, nevnučujeme se, když není ještě ochoten přijmouti silnější působení. Hledíme se vžít do jeho myšlení a cítění a podávat mu věc tak, jak je schopen ji přijmout, jak je schopen jí rozumět. Nedostatkem taktnosti bylo už nejedno dílo pokaženo. A naopak, taktnost, která spojuje v sobě hlubokou lásku k Bohu, pro něhož pracuje, s upřímnou láskou k duši, kterou chce přivést k Bohu, a zároveň pracovní šikovnost, opatrnost, prozíravost a jemnocit, dovede dělat v této věci opravdové divy. Takt je ovšem z velké části cosi vrozeného; jestliže kdo nemá alespoň buňky k němu, abych tak řekl, pak nevím, zda si jej bude moci osvojit. Má-li však alespoň nějaké buňky pro něj, pak jistě výchovou, cvikem, úsilím si jej může získat. A péče o něj patří jistě mezi nejpřednější povinnosti každého, kdo chce pracovat v KA.

V. Různá prostředí a jak v nich působit

Mluvím-li nyní o některých prostředích, ve kterých je třeba uplatňovat zásady o apoštolské práci, mám na mysli prostředí dnešního studenta. Thema je velmi obsáhlé, protože o každém z těchto prostředí by bylo možno zavěsti velkou rozpravu. Ukážu proto jen stručně, jak v rozmanitých prostředích a situacích má student, průkopník SKA, uplatňovat zásady o apoštolské práci.

Rodina.

První pole apoštolátu každého křesťana je rodina. Čím je nám kdo blíže krví, příbuzenskými svazky, tím větší láskou jsme mu povinni. Nejhlubší výraz lásky však je ve snaze přivést toho, jehož milujeme, blíže k Pánu Bohu. Nemůžeme být proto lhostejní k tomu, zda naše nejbližší prostředí, členové rodiny, s nimiž nás pojí jednota krve, žijí s Bohem nebo bez Boha. Dnes nejsou žádnou vzácností případy, kdy rodiče jdou zcela jinou cestou než děti. A stejně bývají navzájem odlišné cesty sourozenců. Je proto svatou povinností těch, kdo žijí v takových poměrech, aby svůj apoštolát začínali u těch, kteří jsou jim nejbližší.

Je však nutné hned poznamenat, že nikde není třeba v apoštolské práci tolik jemnosti a taktu, jako právě v prostředí rodinném. Apoštolát v rodinném prostředí bývá nejtěžší. A jak zkušenosti ukazují, je v něm třeba především mnoho trpělivé modlitby a dobrého příkladu. Nikde

není člověk tak dobře znám jako ve svém rodinném prostředí. Všichni členové rodiny znají navzájem své chyby a nedostatky. Běda apoštolu, jemuž musejí vytýkat, že jeho vlastní život není shodný s jeho slovy! Zvláště v případech, kdy dítě chce působit na své rodiče, je třeba jemného taktu. Je tu třeba především se modlit za rodiče a vyčkat vhodnou chvíli, ve které snad bude moci také slovem pomoci k duchovnímu životu těm, od nichž má život tělesný.

Kamarádi.

Student žije mezi studenty. Vedle rodiny jsou to kamarádi ze školy, se kterými se neustále stýká. Jakým směrem se ponese jeho apoštolské působení a jaké jsou jeho předpoklady?

Především chce-li student účinně působit na své kamarády, musí být dobrým kamarádem — a studentka dobrou kamarádkou. (Konkrétně to vylíčil Jitzovský v románu Hrdá srdce a Pecka v Kamarádce.) Proč si nás ten či onen člověk získává a proč je nám druhý nesympatický? Jistě že tu může být mnoho důvodů, ale všechny můžeme shrnout v jeden: dobrý člověk přitahuje, špatný charakter odpuzuje.

Student, který chce být apoštolem, musí být nejdříve správným chlapcem, a studentka, která chce být apoštolou, musí být nejdříve dobrou dívkou. Tu je ve skutečnosti tajemství působení na druhé. Chcete někoho získat pro dobrou myšlenku? Buďte dobří. Chcete důvěru druhých? Buďte charakterní. Chcete přitahovat drahé, abyste je mohli vést k Bohu? Buďte plni svatých touhy po rozmnožení Kristova království na zemi.

Apoštol musí být člověk sympatický. Být sympatickým v běžném slova smyslu znamená líbit se. Líbit se může člověk všeličím. Jeden se líbí proto, že umí druhé dobře bavit, druhý se líbí svými zkušenostmi a vědomostmi, jeden se líbí svým zevnějškem, druhý "ladnostmi ducha. Jistě že apoštol se musí líbit především vlastnostmi ducha, ale všech ostatních vlastností, které jej mohou učinit sympatickým, může s prospěchem využít pro nadpřirozené cíle apoštolátu. Řekneme-li proto, že apoštolská duše musí být sympatická, řekneme zároveň, že nesmí mít nic, co činí lidi nesympatickými. A tak bychom si mohli vypočítat řadu všelijakých vlastností, které činí člověka nesympatickým. Připomenu alespoň některé: přílišná uzavřenost, nelaskavost, neochota k pomoci druhému, hašteřivost, lpění na vlastním mínění, sobeckost, mnohdy i takové vnější nedostatky, jako je neupravenost, zanedbanost zevnějšku, pak nezáměr o věci, které se týkají druhých, přílišná strohost v názorech, která se nesnaží pochopit situaci, odsuzování druhých a řada jiných vlastností. Stačí, abychom si uvědomili, proč jsou nám jiní lidé nesympatičtí, a uvidíme snadno, čeho se musíme stále vystříhat, abychom nebyli nesympatičtí my sami svému okolí.

Člověk opravdu milý má zpravidla otevřenou bránu do srdce těch, se kterými se stýká. A nyní jde o to, aby této příležitosti používal a vcházel do jejich srdce. Člověk opravdu milý a proto sympatický, jak říkám, bude mít zpravidla také jistý takt v jednání a proto- bude vcházet do srdce druhých tak, aby byl přijímán s ochotou a láskou. Jestliže je kde jakékoliv násilí bezúčelné a dokonce škodlivé, je to právě ve věci apoštolátu. Je třeba se vystříhat oné metody v získávání druhých křesťanským zásadám, kterou kdosi nazval výstižně „metodou tahací“. Je nutné, aby ten, koho chceme získat, se sám rozhodoval pod jemným vlivem, kterým na něho působíme. Každý apoštol si musí stále být vědom toho, že je pouze nástrojem Ducha svatého a že jen Boží milost může změnit lidskou duši.

Dobrý kamarád s duchem apoštolským využívá pak všech příležitostí k tomu, aby prospěl svým druhům. Získal si je svým vystupováním, svou vnitřní jistotou, čistotou v úmyslu a v činu, zkrátka celým svým jednáním, ale nechce je mít pro sebe. Přitahuje-li druhé, nepřitahuje je proto, aby byli jeho. Chce je pro Boha. A proto se snaží o to, aby mu opravdu patřili, zvláště tehdy, když ví, že jsou daleko od něho.

Prostředí vlažných katolíků.

Náš národ zůstává ve své většině katolický, a proto studentský apoštol žije zpravidla v prostředí katolickém. Ale toto prostředí katolické bývá nejčastěji prostředí vlažných katolíků. Stupně vlažnosti jsou rozličné, jak nám ukazuje denní zkušenost, od vlažnosti matrikových katolíků, až k těm, kteří jakž takž konají alespoň nejdůležitější náboženské povinnosti. Jak si bude v tomto prostředí počínat průkopník SK A?

Především chce-li zapalovat druhé, musí nejdříve sám hořet, chce-li z vlažných učinit křesťany horlivé, musí nejdříve sám býti horlivý. To je věc zcela samozřejmá. Chce-li druhé nabádat k častějšímu přijímání svatých svátostí, které jsou pramenem hlubšího náboženského života, musí sám být často u Stolu Páně. Chce-li učit druhé životu s Bohem, musí sám vědět, co to znamená klid v Bohu a s Bohem. Chce-li vést k účinné lásce bliženské, musí ji sám pěstovat. Chce-li získat druhé pro apoštolát, tento plod vnitřního života, musí vynikat horlivostí o spásu duší. Pak nebude muset vždy ani mnoho mluvit, protože jeho vlastní život bude pro vlažné stálým kázáním.

Může se však stát, že jeho prostředí vlažných katolíků bude hluché a slepé pro každý dobrý příklad. Bývá tomu tak velmi často. Pak bude třeba, aby se řídil slovy svatého Pavla Timoteovi: „Zapřísahám tě před Bohem a Ježíšem Kristem, jenž bude soudit živé i mrtvé; hlásej slovo, naléhej včas i nečas, usvědčuj, přemlouvej, kárej, se vši trpělivostí a moudrostí!“ (II. list, 4.) Timotej byl biskup, a proto bylo jeho povinností jednat způsobem, který mu naznačil sv. Pavel. Průkopník KA není sice biskup, ale má účast v apoštolátu, který byl svěřen biskupům. Musí proto slyšet tato slova svatého Pavla a musí je podle okolností, v nichž žije, uskutečňovat i on. Vlažní katolíci jsou mnohdy ve svém postoji k milosti Boží podobni nádobě, která je sice na dešti, ale dnem vzhůru, takže nezachytí ani kapku vody. Slyší často tolik dobrého, vidí tolik dobrých příkladů, ale to všechno se jich nedotkne. Je proto třeba naléhat včas i nečas — i když se vši trpělivostí a moudrostí. V těchto slovech svatého Pavla je vyjádřen celý methodický postup v těchto okolnostech: Slovy naléhej včas i nečas je naznačeno, že v případě vlažných katolíků je třeba mluvit otevřeně o povinnostech, které na sebe vzali svatým křtem a příslušností k Církvi. Co čeká po smrti toho, kdo ví o bohatství skrytém v jeho víře, a nijak z něho netěží? Jaký bude jeho soud, když nevyužije hřiven, kterých se mu dostalo milostí příslušností k Církvi Kristově? Tu je třeba naléhat a ukazovat jasně, jaké jsou důsledky přijatého křesťanství, neboť, jak řekl Kristus, komu bylo mnoho dáno, od toho se bude také mnoho požadovat. Pravili však nakonec svatý Pavel, že se má toto působení dít s trpělivostí a moudrostí, chce říci, že i tu je třeba taktu, abychom nevhodným zásahem nebyli příčinou ještě většího odcizení duše Bohu.

Prostředí nevěrecké.

Není to dnes případ vzácný, když žije katolický student v prostředí více nebo méně nevěreckém. Nevěřci bývají dvojího druhu. Jedni jsou sice příslušníky nějakého vyznání, ale ve skutečnosti jsou nevěřící a příslušníky některé náboženské společnosti jsou jen z jakési setrvačnosti. Druzí pak jsou i bez vyznání i bez jakékoliv víry. Mám nyní na mysli obojí. Toto prostředí je nepochybně mnohem obtížnější, než prostředí vlažných katolíků, protože se tu nemá člověk o co zachytit. Přirozená, laická morálka, kterou se takovýto nevěřící spravuje, mu obyčejně vyhovuje a dostačuje, takže nemá nějakých vyšších tužeb. A nemá-li vyšších aspirací, je-li zcela ponořen v pozemské, materiální zájmy, nemá pochopení pro duchovní hodnoty, jakými je náboženství, věčnost, život podle evangelia.

Jak si počínat v takových okolnostech? — Pokusím se podat jakýsi návod v několika poznámkách.

Případy, kdy máme co dělat s člověkem nevěřícím, nejsou stejné. Proto také nemůžeme jednat se všemi stejným způsobem. Má-li nevěřící zájem o duchovní hodnoty a je-li v jeho duši alespoň nějaký neklid, pak můžeme vycházet z této skutečnosti. Pomocí zájmů o duchovní hodnoty, které budeme jen podporovat, pokusíme se pozvolna dostat až k nejduchovnějším hodnotám, jako je Bůh, duše, věčnost, a pomoci těmto počátečním pojmům budeme usilovat o to, abychom se dostali k pojmu náboženství, zjevení, Kristus, Církev. A pak přijde všechno ostatní, hlavně život podle evangelia. Bude-li v duši tohoto člověka jistý neklid, jakési hledání, nejistota v otázkách světového názoru, bude nám tento neklid a nejistota k prospěchu, neboť tam, kde člověk hledá, je vždy možno ukazovat cestu.

Mnohem těžší je případ, kdy v duši člověka nevěřícího není naprosto žádného neklidu, kdy nemá zájmu o otázky náboženského rázu, kdy je zcela spokojený se svým názorem na život bez Boha a věčnosti. Budete-li mu mluvit o náboženských otázkách, vyslechne vás s veškerou slušností, tak asi jako pohané vyslechli svatého Pavla, když mluvil v Athénách na agoře, a řekne vám s usměvavým klidem člověka, jehož myšlenky jsou zcela jinde: *audiemus te de hoc iterum* (Sk. 17, 32). V takovém případě zbývá jen trpělivá modlitba, protože tu je třeba velmi silného zásahu milosti Boží.

Netřeba poznamenávat, že v prostředí nevěreckém je třeba zvláště důrazně ukazovat vlastním příkladem, že křesťanství je stále živé, že odpovídá na všechny otázky i dnešního člověka, že uspokojivě řeší všechny moderní problémy. Tím současně odstraňujeme nános předsudků a připravujeme cestu milosti. Vždy hledíme se opřít o to, co nevěřící uznává, a odtud pak postupujeme dále ve výkladu křesťanských zásad. Velmi prospěje, podaří-li se nám dostat člověka nevěřícího do sympatické společnosti katolické, kde by poznal, jak možno zásady Kristova evangelia uskutečňovat v životě.

Prostředí jiriověrecké.

Nebývá to sice tak často, ale občas se vyskytují případy, kdy katolický student se pohybuje mezi kamarády jiného vyznání — mezi protestanty, českými bratry, příslušníky církve československé a jinými. Mám na mysli jinověrce opravdu věřící a žijící podle náboženského přesvědčení. Má se katolický student snažit o to, aby působil apoštolsky i na tyto věřící jinověrce? — Jistě že ano. Předně proto, že jeho povinností je být apoštolsky činným všude a v každém prostředí, a pak také proto, že je si vědom katolického učení o Církvi, která je jedinou cestou spásy. (Je třeba, aby rozuměl správně dogmatu o samospasitelnosti Církve. Viz Brait, Církev, str. 310 n.; Dacík, Bůh v Ježíši Kristu, 102 n.) K tomuto apoštolátu mezi jinověrci řekl bych několik poznámek.

Především je třeba, abychom dokazovali pravost Kristova učení v Církvi a správnost katolického výkladu evangelia poctivým životem, neboť nejednou se nekatolíci, zvláště mnozí protestanté, pohoršují nad hříchy katolíků. Víme ze zkušenosti, že život věřících protestantů odpovídá často velmi dokonale jejich víře. To musejí vidět i u nás, chceme-li vůbec na ně působit.

Východiskem rozmluvy může být jen Písmo. To je nám společné. Kamenem úrazu je Církev a její historie. A tu je si třeba říci: nevyznám-li se v otázkách Písma, Církve a její historie lépe než ten, s nímž chci rozmlouvat, pak raději mlčím. Jinak bych mohl jen uškodit katolické věci, když bych nedovedl odpovědět na jejich námítky proti Církvi, tradicím a jiným otázkám theologickým. Katolický student, zvláště průkopník Katolické akce, by se měl vyznat alespoň na tolik v běžné theologické literatuře, aby v takovém případě mohl svému kamarádu nebo tomu jinověrci, jemuž nedovede náležitě odpovědět na jeho námítku, dát do rukou příslušnou knihu. A nemá-li takovou knihu a neví, kde by si ji opatřil, pak půjde k svému profesorovi náboženství nebo

jinému knězi a poradí se ho, jak si má počínat, požádá ho o půjčení příslušné literatury nebo přivede svého kamaráda, bude-li s ním už tak daleko, ke knězi, aby dokončil, co bylo s pomocí Boží započato.

Je třeba ještě poznamenat, že v náboženských rozmluvách s jinověrci — a konečně stejně i s lidmi nevěřícími, jejichž světový názor stojí na pouhých zásadách filosofických — musíme zachovávat vždy veškeru vážnost. Nikdy nesmíme užívat ironie, nesmíme se vysmívat jejich názorům, i když vidíme, že jsou zřejmě nesprávné, nesmíme užívat silných slov, odsuzujících jejich mínění. Proto s vážností řešíme i takové problémy, které za řešení objektivně nestojí, jen abychom se jich nemile nedotkli a tím si je neodradili. Nikdy nemluvíme s pohrdáním před nimi o těch osobnostech, které jsou velké v jejich očích, nýbrž věcně a klidně a se snahou o nej-větší možnou objektivnost podáváme kritiku toho, co pokládáme za nesprávné. A i s tou kritikou nespěcháme. Vždy jen tolik, kolik je ten druhý schopen snést. Práce kvapná, málo platná. Nesmíme chtít, aby se přes noc obrátil člověk, který léta měl jiné názory. Pravda se musí do jeho duše dostat pozvolna, musí prokvasit jeho myšlení, a proto se musí podávat v takových dávkách, jaké může snést. Přílišná dávka by jej mohla zničit.

A nezapomínejme nikdy, že debatou ještě nikdo nebyl uveden na cestu spásy. Je to milost, která zachraňuje. Debata je pouze nástroj. A proto ji musíme stále doprovázet modlitbou svou a třeba i modlitbou druhých.

IV. Některé prostředky a pomůcky apoštolátu a jak jich používat

Modlitba, dobrý příklad, vhodné slovo v osobním styku, to jsou mocné prostředky apoštolátu, jak jsem už ukázal. Rád bych se ještě zmínil o některých jiných prostředcích a pomůčkách apoštolské práce v SKA. Mám na mysli hlavně studijní a debatní kroužky, přednáškové kursy a tisk. Studijní kroužky jsou důležité jak k formaci apoštolského ducha, tak také k provádění apoštolátních cílů, ostatní ze jmenovaných jsou přímými nástroji apoštolátu.

Studijní kroužky.

Nechci ani tak mluvit o technice a organizaci studijních kroužků, jako spíše o jejich smyslu a vnitřním obsahu. Po stránce organizační a technické mohou se studijní kroužky řídit zásadami jocistickými (podrobné pojednání viz v knížce Jak začít a zvláště v knížce Vidět, soudit, jednat), nebo mohou mít jinou formu podle místních poměrů. Jde-li o SKA středoškolskou, musíme si být vědomi té okolnosti, že profesor náboženství je duchovním správcem svých studentů, ústav, na kterém vyučuje, můžeme nazvat jeho farností, a proto vytváření studentské katolické akce a právě tak její formy závisejí především na něm. Proto je třeba, aby se studijní kroužek tvořil v přímé dohodě s ním. Jde-li o kroužky vysokoškoláků, záleží na nich, jakou formu jim dají a jakými zásadami se budou řídit, jen když nejsou tyto zásady v rozporu se zásadami KA.

Smysl studijních kroužků je dvojitý: Jednak formují průkopníky SKA, jednak určují směr způsobu apoštolátní práce v daném prostředí. Z toho plyne, že členy tohoto studijního kroužku jsou vybraní jedinci, dobří katolíci apoštolského ducha, kteří se neúčastní schůzek kroužku jen pasivně, aby si vyslechli to, co se tam řekne, nýbrž opravdu vykonávají úkoly, které jsou jim přiděleny. Do tohoto kroužku patří předně všichni důvěrníci třídní a ústavní tam, kde je více ústavů, a pak také ti, kteří jakožto průkopníci neboli skuteční členové, a to činní členové SKA, chtějí ve svém okolí apoštolsky působit. Přirozeným duchovním vedoucím u středoškoláků je profesor náboženství nebo také jiný kněz s jeho souhlasem. Jeden ze studentů, ústavní nebo

městský důvěrník, je technickým vedoucím kroužku. Jak jsem řekl, postup při schůzkách tohoto kroužku se může řídit buď zásadami jocistickými nebo takovými, jaké vyžaduje profesor náboženství, zvláště když se sám činně účastní schůzek.

V tomto kroužku se má dostat všem členům hodnotného školení v apoštolské práci. Proto je třeba, aby část zaměřená k tomuto cíli obsahovala jednak poučení o náboženských otázkách, jednak také povzbuzení k práci. Student si má uvědomit, že pouze studovat, a třeba i s prospěchem studovat, není ještě umění, ale studovat dobře a přitom pracovat apoštolsky, čili najít si čas nejen ke studiu, nýbrž i k apoštolátu, to je pravé umění. Tomu se má student naučit ve studijním kroužku.

Dalším úkolem studijního kroužku je uvědomit si skutečnou situaci v místě mezi studenty a hledat prostředky, jak v daných okolnostech apoštolsky pracovat. I když situace mezi studenty je u nás ve svých hlavních rysech všude stejná, má každé město své zvláštnosti a je potřeba na každém ústavě pracovat zvláštními methodami. Úkolem studijního kroužku je proto zjistit danou situaci, zhodnotit ji, uvědomit si všelijaká nebezpečí pro studenty, čili jasně vidět a dobře soudit a, když byly nalezeny pracovní prostředky, pak také neohroženě jednat. Proto z pracovních kroužků musejí vycházet opravdoví apoštolé, kteří se neleknou žádné práce, žádné námahy pro záchranu svých kamarádů.

Zdůrazňuji však znovu, že je třeba dbát na dobrý výběr členů pracovních kroužků. Nejde o pasivní posluchače, nýbrž o skutečné pracovníky, kteří se nebojí oběti. Neplní-li kdo svěřené úkoly, bude třeba jej propustit z kroužku a na jeho místo najít jiného. Studijní kroužek nesmí jen studovat situaci, nýbrž ji také ovládat, v ní pracovat.

Debatní kroužky.

Další prostředek apoštolátu SKA může být debatní kroužek. Studenti rádi debatují. Zvláště ve věku, kdy opouštějí primitivní ideje dětské a tvoří si nový svět myšlenkový, kdy mají v hlavě tak často dokonalý zmatek, hledají v debatě najít správnou cestu. Této skutečnosti je dobré využít. Najde-li se profesor náboženství nebo jiný kněz anebo třeba i vzdělaný laik, zvláště profesor se k tomu hodí, který by řídil takový debatní kroužek, pak možno pomoci tohoto prostředku vykonat mnoho dobrého. Do tohoto kroužku přivádějí průkopníci SKA své kamarády, kteří si chtějí vyjasnit své názory, a to třeba i takové, kteří jsou vzdáleni křesťanskému názoru světovému. Úkolem tohoto kroužku je vrhnout světlo křesťanských zásad na všechny události a věci, na celý lidský život a jeho smysl a odpovědět na všechny námitky proti křesťanskému myšlení, které musí mládež slyšet ve škole, nebo se kterými se setká při četbě a přednáškách. Proto se v tomto kroužku probírají nejen otázky náboženské, nýbrž i filosofické, sociální, umělecké, zkrátka všechny otázky, které hýbou myslí studenta. V tomto kroužku se má student naučit dívat se na celý lidský život a na všechny jeho úseky očima křesťana. Katolík se v tomto kroužku má zocelit ve svém přesvědčení, student jiného názoru se má přiblížit ke křesťanství, protože krok za krokem se tu mají odstraňovat jeho předsudky, které proti křesťanské myšlence má. Samozřejmě, že všechny otázky se musejí řešit s naprostou vážností, bez ironie a výsměchu těm, kteří jsou jiného smýšlení, neboť jen tak lze získat pro křesťanskou myšlenku toho, kdo je jí vzdálen. Otázky politické je třeba z tohoto kroužku vymýtit, totiž otázky politické stranickosti. Mluví-li se tu o otázkách politiky, tedy jen ve smyslu tohoto slova, jak mu rozuměl Plato a Aristoteles, neboť řeč o politických stranách nemůže přivést k ničemu než k vzájemnému rozdělení.

Po stránce technické je možno v debatním kroužku probírat v první části nějakou látku soustavnou, o které se má rozvinout debata, ve druhé části je pak dobře dát příležitost k tomu, aby každý z přítomných pronesl své dotazy a námitky také z jiných oborů. První část zaručuje, že

bude vždy o čem mluvit, druhá pak umožňuje všem zbavit se tíže otázek a námitek, které si sami nedovedou mnohdy rozřešit. Víme sice, že debatou ještě člověka neobrátime a neučiníme lepším, ale může se dobrou debatou odstranit mnoho předsudků, mladý člověk si v ní vyjasní své katolické stanovisko a současně se naučí odpovídat pohotově na námitky svých kamarádů. Je proto dobře, když vedoucí debatního kroužku nechává odpovídat jedny druhým a sám zasahuje, když si s věcí nevědí rady, nebo když odpovídají nesprávně nebo neúplně. Přivádějí-li průkopníci SKA na tyto debatní schůzky své kamarády, konají už tím kus apoštolátu, protože jim dávají možnost přiblížit se k plnému pochopení křesťanské myšlenky.

Debatní kroužky mají i tu velkou výhodu, že z mládeže, která se jich účastní, možno vybírat ty nejlepší pro průkopnickou práci v SKA.

Přednáškové kursy.

Dobrym prostředkem, jak zachytit řadu nových lidí, jsou také přednáškové kursy. Studenti sice nebudou moci zpravidla konat tyto přednáškové kursy, ale mohou je pořádat. Najdou vhodný sál, se svým duchovním vedoucím sestaví program a hlavně provedou náležitou propagandu. Je hodně lidí mezi katolíky, kteří na kázání zásadně nejdu. Jejich náboženské poznatky jsou velmi bídné. Zvláště poměr mezi náboženskými zásadami a denním životem je u nich neobyčejně nevyřešen. Mnohdy si ani neuvědomují, že by měl praktický život být ovládan zásadami evangelia. Vedle těchto vlažných katolíků, kteří nechodí na kázání a nic náboženského nechtou, jsou mnozí nekatolíci a nevěřící, kteří hledají. Do katolického kostela nepůjdou, ale na přednášku do sálu si dají říci, tak jako ti vlažní katolíci. A proto nehledě ani k tomu, že i dobří katolíci se takovými přednáškami posílí ve své víře, může se jimi vykonat mnoho dobrého zvláště u těch, kteří jinak nic náboženského neslyší, a stejně u těch, kteří přemýšlejí o náboženských věcech, pochybují a hledají. Zkušenosti na tomto poli jsou opravdu velmi pěkné.

Bylo by proto vhodné, aby v každém městě, kde není jiné instituce, která by se starala o takoveto přednášky, vzali si tuto věc na starost studenti a uspořádali každý rok alespoň jeden přednáškový kurs. Práce s tím spojené budou jistě vyváženy výsledky. Kurs může být buď soustředěn na týden — přednáší se pak každý den — nebo na delší dobu a přednáší se třeba jednou týdně. Úkolem studentů bude udělat kursu dobrou propagandu, a to nejen mezi mládeží, nýbrž i mezi dospělými — když jde o kurs, který je zaměřen pro všechny. V případě, že takovýto přednáškový kurs pořádá jiná instituce, je vhodné, aby se studenti přihlásili ke spolupráci v propagaci kursu, hlavně ve svém studentském prostředí.

Tisk.

Důležitým činitelem v apoštolátě je nesporně tisk. Dnes je tisk velmocí, a kdo má v ruce tisk, má možnost působit na lid. Studenti budou především usilovat o to, aby mezi svými kamarády rozšířili co největší počet výtisků svého časopisu Osvit. Tu nejde o to, aby se mohl Osvit pochlubit velkým počtem odběratel, nebo aby si zajistil hospodářskou základnu. Jde o to, aby se myšlenky, které tento časopis šíří, dostaly i mimo okruh horlivých katolíků, aby pronikaly do duší těch, kteří jsou plni falešných pojmů řádu filosofického i theologického. Může-li jeden ústav odbírat velké množství tohoto časopisu, proč by nemohl také druhý? Záleží jistě mnoho především na profesoru náboženství, který svou autoritou zmůže mnoho, zvláště když je oblíben. Ale i kdyby profesor náboženství v této věci nic závažného nepodnikl, musí se na našich ústavech rozšířit Osvit, musí proniknout, zorganizuje-li se náležitá akce studentská. Nabízej vhod i nevhod ... neustávej v této práci a to by bylo, aby nepronikl časopis, který svým obsahem předčí nesmírně všechny studentské časopisy.

Šířit dobrý tisk je velmi důležitý prostředek apoštolátu. Kolik vychází dnes knih, jejichž obsah je otravný pro lidskou duši, zvláště mladou! Víte to dobře, co dnes čte mládež a víte také, jaké ovoce přináší tato četba. Vědět to, vidět to a nepodnikat nic na záchranu těch, kteří se soustavně otravují, by bylo těžkou odpovědností. Apoštolská duše podnik.' v těchto věcech, co jen může. Radí číst dobré knihy upozorňuje na špatné, půjčuje, přivádí do půjčoven, v nichž jsou jen dobré knihy, doporučuje dobré knihy těm, kteří si je mohou koupit... Boj se špatným tiskem je velmi těžký, ale proto nesmíme ztrácet odvalu a musí být naší snahou vykonat vše, co je tu v naší moci. Každá špatná kniha je vraždícím jedem Nevaroval! bychom, kdybychom viděli, jak je v ní bezpečí života člověk, který nevědomky bere otravný jed? A měli bychom mlčet, když vidíme, jak se otravují duše špatnou četbou?

Práce sociální a charitativní.

Zmínil bych se ještě o sociální a charitativní pomoci, kterou se dostává člověk k lidské duši přes hmotnou pomoc. Říkává se, že cesta k srdci vede přes žaludek. Toto tvrzení je výsledkem zkušenosti. Víme, kolik duší zachránili světci, kteří se věnovali charitativní činnosti. Když svatý Don Bosco si chtěl získat chlapce na periferii, kteří byli často opuštěni, zanedbáni, staral se nejdříve mnohdy o jejich tělo, aby se dostal k duši. Člověk trpící nedostatkem věcí nutných k životu, člověk stížený hmotnou bídou bývá velmi blízko hříchu. Paupertas merérix, říkávali už staří. Pomozte tomuto člověku po stránce hmotné a získáme si jeho srdce. Získáme-li však jeho srdce, bude přístupný každému slovu, které mluví o duši a její spáse. Proto Církev vždy pečovala o to, aby s apoštolátem slova šel vždy ruku v ruce apoštolát milosrdné lásky.

Tam, kde pracuje katolická charita, je dobře, když se s ní spojují naši studenti a vypomáhají v úkolech bliženské lásky. Nespolupracuje-li v tomto směru SKA s Charitou, může si sama najít všelijaké charitativní a sociální akce. Není pochyby, že touto cestou lze vykonat velmi mnoho i na poli apoštolátu. Petr Jiří Frassati je tu každému studentu vzorem.

VII. Příklady apoštolátu

Verba movent, exempla trahunt, říkali už staří. Chtěl bych proto ukázat několik příkladů apoštolátu, jak je nacházíme v dějinách Církve. Nemusím snad připomínat, že každý člověk je individualitou, a proto také jeho jednání má charakter často tak osobní, že jej nemůžeme kopírovat. Po cestách apoštolátu právě tak jako po cestách duchovního života musí jít každý cestou, která je mu vlastní, která sice zachovává hlavní směr, naznačený Církví, ale ten směr interpretuje každý svým osobitým způsobem. Napodobujeme-li proto apoštolské vzory v jejich činnosti, napodobujeme vždy jejich ducha, nemůžeme však kopírovat osobitý ráz, který dali apoštolátu. Tu jedná každý podle svých osobních sklonů, schopností a také podle toho, jak mu Duch svatý ukazuje a jak ho vede.

Apoštolská duše využívá dané příležitosti.

Ve Skutcích apoštolských čteme o jáhnu Filipovi: „Nuže ti, kteří se rozprehli, chodili zvěstující slovo Boží. Filip pak přišel do města Samaří a hlásal jim Krista. I pozorovali zástupové jednomyslně, co Filip pravil, poslouchajíce a hledíce na zázraky, které učinil... Nastala proto velká radost v tom městě ... Anděl Páně pravil Filipovi: ‚Vstaň a jdi ku poledni na cestu, která vede od Jerusalema do Gazy; ta je pustá.‘ I vstal a šel. A hle, byl tam muž Ethiop, komorník, mocný dvořan královny ethiopské Kandáce, který byl nade všemi jejími poklady. Byl přijel do Jerusalema se klaněti a nyní se vracel na svém voze čta proroka Izaiáše. I řekl Duch svatý Filipovi: Přístup a přidrž se tohoto vozu! Filip přiběhl a slyšel ho, jak čte proroka Izaiáše. I řekl: ‚Rozumíš snad tomu, co čteš?‘ — Kterak bych mohl, jestliže mi někdo nevyloží?‘ I prosil Filipa,

aby vstoupil a posadil se k němu. Místo Písma, které četl, bylo toto: Jako ovce k zabití veden jest a jako beránek před tím, kdo ho stříhá, oněmí, tak neotevřel úst svých. Kdo vypoví jeho rod? Neboť odňat bude ze země jeho život.' — I promluvil komorník k Filipovi slovy: .Prosím té, o kom to mluví prorok? O sobě či o někom jiném?' A tu Filip otevřel ústa a počav od tohoto Písma, zvěstoval mu Ježíše. A tak jeli cestou, přijeli k jedné vodě. I řekl komorník: ‚Hle, tu je voda, co zbraňuje, abych byl pokřtěn?' Filip pak řekl: ‚Věříš-li z celého srdce, může to býti.' A on odpověděl: ‚Věřím, že Ježíš Kristus jest Syn Boží.' I rozkázal za-staviti vůz a sestoupili do vody, Filip i komorník, a pokřtil ho..." VIII. 4. n.

Kázání beze slov.

Bylo to v Assisi, svatý František pravil několika druhům: „Pojďme kázat." I šli. A když prošli městem, vrátili se domů. S otázkou na rtech pohlížejí bratři na svého Otce. „Ale, Otče, chtěl jsi, abychom šli kázat a zatím jsme se vrátili a lidu neřekli jediného slova?? Kdy budeme kázat?" — „Už jsme kázali", odpovídá světec. „Což nebyla vaše usebraná chůze městem, váš pohled ponořený do nitra, vaše chudoba, viditelná na prostém šatě, ano, celý váš zevnější výraz kázáním všemu lidu, který vás potkával a který vás viděl? Kázali jste mu zjevem, a to kázání bylo snad působivější než honosná slova, za kterými by nestál život."

Statečnost v apoštoláte.

Svatý Dominik v době, kdy hlásal kříž, až do smrti hraběte Montforta stále horlivě hlásal slovo Boží. Tehdy vytrpěl od nepřátel mnoho příkoří a vyvázl z mnoha nástrah. A když mu konečně kdysi vyhrožovali vraždou, beze strachu odpověděl: „Nejsem hoden mučednické slávy, ještě jsem si nezasloužil takto umřítí." — A později, když šel místem, kde tušil, že jsou mu nastrojeny úklady, kráčel tudy zpívaje si a vesele šel dále. Když ho bludaři slyšeli, podívovali se tak neochvějně neohroženosti a řekli mu: „Což se smrti neděsíš? Co bys dělal, kdybychom se tě zmocnili?" — A on jim řekl: „Byl bych vás prosil, abyste mne neusmrcovali znenadáni a náhle, nýbrž abyste mi pomalu usekávali údy a tak prodloužili mučení..., abych si prodloužením utrpení zasloužil slavnější korunu mučednickou." (Bl. Jordán Saský, Sv. Dominik, Krystal 1941, str. 31.)

Apoštolát láskou.

Když byla Mieke služkou, vydělala si, jak sama říkala, pěkné peníze, a patnáct franků měsíčně vždy věnovala uprchlíkům. Nel prozradil, že to byl její poloviční plat. Mieke věnovala těmto ubožákům bez domova nejen peníze, nýbrž i čas a spánek. Šila často dlouho do noci, pletla ponožky a spravovala šaty. Její zdravotní stav se tím zhoršoval, ale Mieke neznala většího příkazu, než je láska k bližnímu ... Necítila se nikdy šťastnější, než když mohla zmírnit bídu a nouzi. Její šlechtnost neznala mezí. — Jednou potkala na ulici paní, vdovu po uprchlíku, jenž byla beze všech prostředků. Když Mieke zvéděla, že paní nemá kde spát, vzala ji k sobě a rozdělila se s ní o kousek chleba, který měla sama připravený k večeři a nechala ji na své vlastní posteli vyspat. „Na tom nic nebylo", říkala Mieke, jako by se ospravedlňovala, „postel byla dosti široká pro nás obě..." Jindy potkala Mieke na Okružní třídě ubohé děvče, v jehož očích viděla hluboký žal. Mieke zavedla děvče k sobě do bytu a dala mu vodu, aby se umylo. Tu poznala, že děvče nemá vůbec spodního prádla. Mieke se dlouho nerozpakovala, otevřela skříň, v níž měla prádlo, které sama dostala od Péče pro chudé, a dala je neznámé dívce, ačkoli je sama potřebovala. Poněvadž šaty děvčete byly tak roztrhané, že z nich zůstaly jen cáry, darovala jí Mieke svůj jediný nedělní oblek. Udělal svatý Martin větší skutek? (Vítězové, 1940, Mieke str. 16, 17.). A ještě obrázek ze života Petra Jiřího Frassatiho:

„Jednu v pátek odpoledne“, vypravuje přítel, „doprovázel jsem ho při obvyklých návštěvách chudých. Pršelo a my jsme se tísnili v koutě tramvaje, plné lidí. ‚Co to máš zde‘, ukázal jsem na levou kapsu kabátu, která byla nesmírně nadita a hyzdila krásnou postavu statného, pěkně oblečeného jinocha. Usmál se, vstrčil ruku do kapsy a maloučko povytáhl, abych mohl jen já vidět špičku krásně se lesknoucí botky. ‚Nepamatuješ se, že syn vdovy T. chtěl jíti do salesiánské oratoře a že matka se zdráhá ho tam pustit, protože je bos?‘ Mlčel jsem v pohnutí. Když jsme vystoupili a přišli potom do rodiny, matka, ubohá žena, nedávno ovdovělá, nebyla sama. Čtyřletý chlapec, který blaženě kolébal ještě menšího bratříčka, rozevřel obě oči, plné obdivu při pohledu na nádherné střevíce, ale nedovedl promluvit a zapomněl poděkovat. Pier Giorgio však pochopil vše a pravil vážným hlasem, jako rozumný tatínek: ‚Teď musíš chodit každou neděli ráno i odpoledne do oratoře, máš nové botky, již jsem tě tam přihlásil, znají tvé jméno i příjmení a mají tě rádi.‘ — Zanechavše na stole poukázku na chléb a mléko, dali jsme pozdravovat maminku a vyšli jsme ...“ (hl. XIII.)

Touha, aby Bůh byl oslavován.

Alžbětě bylo 19 let, když se v Dijonu konaly misie. Byla jimi zcela zaměstnána. Všechny její modlitby se nesly jen k tomu, aby misie přinesly co největší užitek duším a skrze ně slávu trojjedinému Bohu. Přípravovala se na ně a připravovala jiné na tyto chvíle milosti. „Již se modlím za jejich úspěch“, psala. „Jak toužím přivést duše k Ježíši. Dala bych svůj život, abych přispěla k vykoupení jedné z těch duší, které on tak miloval. Chtěla bych učinit, aby byl poznáván a milován po celé zemi...“ Láska k duším jí nedala ani spát. „Můj Bože“, psala těsně před misiemi, „kéž bych ti mohla dát v oběť svůj život za úspěch těchto misí! Dej mi trpět a vyslyš mě! Viz mé slzy, mé úpění! Milost, slitování...“ Zvláště jí šlo při těch misiích o jistého člověka, jehož by ráda viděla smířeného s Bohem. Učinila všechno pro jeho duši; mluvila sama k němu, modlila se neustále za něho, zprostředkovala mu rozmluvu s misionářem a dosáhla nakonec toho, že dokonce přišel na kterési kázání — ale zůstal zatvrzelý ... Její duše trpěla nesmírně ... Před smrtí na karmelu v Dijonu napsala si při posledních exerciciích: „Kdybys chtěl, Bože, jsem ochotna žít v pekle, aby z této pekelné propasti stoupala neustále k tobě modlitba duše, která tě miluje.“ (Vítězové, 1934, str 16. Sestra Alžběta od nejsvětější Trojice.)

Boj o druhé přikázání Boží.

Perazzo věděl, jak má zacházet se zkaženou mládeží, že ji nelze získat násilím. Nejprve si musíme získat důvěru člověka, jehož chceme získat dobrou ... Mnozí chudáci v Turině prodávali zápalky. Byla to vlastně jen příležitost k žebrání, neboť výdělkem prodeje by se neuživil. Hrubost, oplzlost a klení těch lidí bylo pověstné. Kdykoliv Perazzo některého z nich potkal, zastavil ho a koupil nějaké zápalky, ať je potřeboval nebo ne. Zeptal se na maličkost a prodávající ochotně odpověděl. Po druhé již Perazzo pozdravil a přátelství bylo uzavřeno. Pak se již snadno naskytla Perazzovi příležitost, že mohl upozornit na tu neb onu nepřístojnost, a často to nebylo nadarmo... Ve svém okolí Perazzo netrpěl, aby se klelo anebo bralo jméno Boží nadarmo. Svůj nesouhlas vždy nějak projevil. Z počátku to dávalo příležitost k jízlivým poznámkám, ale Perazzo se nezalekl a pokračoval v boji stejným způsobem dále. Jen jeho vytrvalosti se podařilo, že jeden jeho kolega, který měl kancelář vedle něho a bez ustání každý projev nevole ukazoval bezuzdným klením; konečně učinil slib, že klít nebude a dodržel jej. Kdykoliv totiž zaklel, Perazzo ve své kanceláři řekl nahlas: Pochválen buď Ježíš Kristus. Na výsledek čekal dosti dlouho, ale dočkal se. (Vítězové, 1937, str. 26.)

První mučednice KA Marie Camachová.

V posledních třech letech svého života zaujímala Marie v pracovních kroužcích Katolické akce ve farnosti Coyoacan prvé místo... Proč nedávala přednost soukromému vzdělávání před vzděláváním v kroužcích? O tom napsala: „Ustavičná výměna poznatků, názorů, záměrů neomylně vytvoří mezi členy důvěrnost, jakési kamarádství, ducha vzájemné důvěry, zcela otevřené. Členky v nich naleznou nejen družky a přítelkyně, nýbrž sestry, stále připravené pomoci jim v jejich práci a přispěti jim v jejich obtížích..." Pracovní kroužky prohlašovala za velmi účinné prostředky Katolické akce, na něž se lze spolehnout. Jsou společné dílo, do něhož každý přinese své světlo a svoje myšlenky a nadšení, a tak jim dopomůže k uskutečnění... Pozornost ke všem učinila z jejích schůzek radostné shromáždění rozumějících si přátel... Marie milovala své družky. Nikdy nezapomněla, že má některá svátek. Ušetřila trochu peněz. V den svátku přivedla svou družku na mši svatou, kterou dala sloužit na její úmysl... Ostatní vyzvala, aby obětovaly svaté přijímání na její úmysl. Odpoledne se společně pobavily a potěšily... Marie dovedla být statečná. V létě 1934 ohlásil coyoacanský biograf pohoršlivý film Údolí nahoty. Rozhořčilo to všechny dobré katohky celé farnosti. Zakročovat u majitele bylo marné a také nebezpečné... Marie pouze prohlásila: „U nás se tento film hrát nebude!" Navrhla svému otci bojkot filmu. Otec se dal získat. Složili spolu text, kterým se obrátili na svědomí spoluobčanů. Otec dal tajně letáčky natisknout a Marie se postarala o jejich rozšíření. Byla to práce těžká, protože mnohé její kamarádky se zalekly. Škoda, že není mezi vámi více hrdinek, posteskla si Marie. S několika málo věrnými letáčky rozšířila. A výsledek: Film se nehrál, protože biograf zůstal prázdný. (Vítězové, 1939.)

A ještě o mnohotvárném apoštolátě Petra Jiřího Frassatiho.

Zvykli jsme si vidět v něm osobu, která konala dobro v tichosti a radila více skutky než slovy. — V zimě 1920 snažil se horlivě kroužek Cesare Balbo získati předplatitele místním katolickým novinám. Pier Giorgio chodil bez ostychu do divadel, kde sháněl odběratele s objednacím knihou v ruce; veselým, přesvědčivým způsobem, který mu byl vlastní, a poněkud také přitažlivostí svého jména získal jich slušný počet, jistě více než kdokoliv jiný. Šlo mu hlavně o dobrý tisk a nemyslel na to, že je to při nejmenším vzácná podívaná, když syn majitele a ředitele jednoho z největších italských deníků shledává předplatitele pro turínský deník. — Druhům, kteří nežili správně křesťansky, nikdy nevytkl jejich život slovy. Jeho pokárání bylo tím účinnější, že je dal svým příkladem. Vzácné svědectví podává o tom jinoch, který se stal později jeho důvěrným přítelem. Když jsem slyšel po prvé mluvit Pier Giorgia, neznal jsem ho ani podle jména. Zaslechl jsem, že mluví o šíření katolicismu a o Katolické akci. Od té doby jsem nikdy nezapomněl na onu událost. Bylo to pro mne jako volání neznámého bratra, jenž mě vybízel, abych zkoumal své myšlenky, minulost, názor na život a pojem křesťanství, které jsem ovšem neznal, protože jsem podle něho nežil... Vraceje se z domova po vánočních prázdninách, myslil jsem cestou, že zahynu, tak se mi život znechutil. Pier Giorgio mě očekával na nádraží. Stačila jeho přítomnost, aby se můj smutek okamžitě proměnil v radost tak důvěrnou a čistou, že jsem se dal do pláče. A kolikrát jsem na něho čekal zde, ve svém pokojíku, ve chvíli skleslosti, aby mne potěšil, aniž tušil, pouhou svou přítomností...

Byl nadmíru svědomitý v zachovávaní řehole Třetího řádu, jehož byl členem. V řadě chtěl mít jméno bratra Jeronýma z úcty k Savonarolovi, jímž byl nadšen. Líbila se mu postava mnicha, který tolik dovedl milovat nesmrtelné duše svých bližních. Oblíbil si ho zvláště proto, že bojoval s velkou horlivostí proti znemravnělosti ve všech vrstvách společenských. „Když jsem se s ním

setkal", vypravuje přítel, „pravil mi tehdy: Ujišťuji tě, že se mi podařilo získat pro náboženské otázky hochy, kteří se jich stále vzdalovali, jen tím, že jsem s nimi mluvil o našem řádě."

Věděl, co to znamená patřit k apoštolskému řádu. Byl opravdu apoštolem tělem i duší, apoštolský duch pronikal celé jeho jednání.

Dominikánská edice Krystal v Olomouci.

Dr. Reginald Dacík O. P.:
STUDENTSKÝ APOŠTOLAT

Vytiskla

Valašská tiskárna ve Valašském Meziříčí r. 1945
v nákladu 3.000 exemplářů.

Nihil obstat: P. Dr. Athanasius Snobi O. P.

Imprimatur: P. G. M. Veselý O. P., vic. provinciae.

Nihil obstat: P. Dr. A. Cala O. P., Censor ex offio.

Imprimatur: Dr. Stanislaus Zela, Vicarius capitularis.

Nr. 1917.

OBSAH:

I. Podstata apoštolátu laiků.....	1
Christianus alter Christus,	1
Ježíš Kristus však přichází na svět jako Vykupitel	1
Musíme být podobni Kristu v jeho vykupitelském poslání.....	2
„Jako mě poslal Otec, tak já posílám vás."	3
(Jan 20, 21.)	3
Účast laiků v hierarchickém apoštolátě.....	3
Kněz a laik v Katolické akci.	4
II. Tři druhy apoštolátu	4
Vyjděme od apoštolátu modlitby.....	4
Apoštolát dobrého příkladu	6
Apoštolát slova	6
Který z těchto tří druhů apoštolátu má větší cenu?.....	7
rozmanité typy lidí.....	7
Každý na své místo!	8
III. Prameny apoštolské práce	8
Chce-li kdo přivádět druhé k Bohu, musí nejdříve sám žít s Bohem.	9
Tento život s Bohem je podporován především modlitbou.....	9
Podobnou podporou života s Bohem a proto také života apoštolského je dále duchovní čtení.....	10

Život z Eucharistie.....	11
IV. Duševní stav dnešního člověka a jak na něj působit	11
Laicisace myšlení.	12
ztráty pojmu nadpřirozena.....	12
křesťanská mravouka se mění v pouhou přirozenou etiku.	12
Praktický materialismus	13
Pokles mravního cítění vůbec.....	13
Jak působit na dnešního člověka?	13
Odstraňuj předsudky!.....	14
Ukazuj krásy křesťanství!.....	14
Takt v postupování.	15
V. Různá prostředí a jak v nich působit	15
Rodina.....	15
Kamarádi.	16
Prostředí vlažných katolíků.	17
Prostředí nevěrecké.	17
Prostředí jiriověrecké.	18
IV. Některé prostředky a pomůcky apoštolátu a jak jich používat.....	19
Studijní kroužky.	19
Debatní kroužky.....	20
Přednáškové kursy.....	21
Tisk.....	21
Práce sociální a charitativní.....	22
VII. Příklady apoštolátu.....	22
Apoštolská duše využívá dané příležitosti.....	22
Kázání beze slov.....	23
Statečnost v apoštoláte.....	23
Apoštolát láskou.....	23
Touha, aby Bůh byl oslavován.....	24
Boj o druhé přikázání Boží.....	24
První mučednice KA Marie Camachová.....	25
A ještě o mnohotvárném apoštolátě Petra Jiřího Frassatiho.....	25